

Sportsko arbitražno sudište

Santini, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:518900>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet u Zagrebu
Katedra za međunarodno privatno pravo

Ivana Santini

SPORTSKO ARBITRAŽNO SUDIŠTE

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Davor Adrian Babić

Zagreb, rujan 2023.

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, Ivana Santini, pod moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da je ovaj diplomski rad pod nazivom “ Sportsko arbitražno sudište” izvorni rezultat mog predanog rada te da se prilikom njegove izrade nisam koristila drugim izvorima, osim onih navedenih u radu.

IVANA SANTINI

SADRŽAJ

1. UVOD

1.1. SPORTSKO ARBITRAŽNO SUDIŠTE

1.2. POVIJEST

1.3. SJEDIŠTE

1.4. PROPISI

1.5. JEZIK

2. USTROJSTVO

2.1. REDOVNI ARBITRAŽNI ODJEL

2.2. ŽALBENI ARBITRAŽNI ODJEL

2.3. ODJEL U BORBI PROTIV DOPINGA

2.4. AD HOC ODJEL

3. NADLEŽNOST

3.1. PREDMET SPORA

3.2. UGOVOR O ARBITRAŽI

3.2.1. VALJANOST UGOVORA O ARBITRAŽI

4. ARBITRI

4.1. KVALIFIKACIJE

4.2. NEOVISNOST

4.3. IMENOVANJE

4.3.1. IMENOVANJE U REDOVNOM ARBITRAŽNOM POSTUPKU

4.3.1.1. BROJ ARBITARA

4.3.1.2. NAČIN IMENOVANJA

4.3.2. IMENOVANJE U ŽALBENOM ARBITRAŽNOM POSTUPKU

4.3.2.1. BROJ ARBITARA

4.3.2.2. NAČIN IMENOVANJA

4.3.3. IMENOVANJE U POSTUPKU U BORBI PROTIV DOPINGA

4.3.3.1. BROJ ARBITARA

4.3.3.2. NAČIN IMENOVANJA

4.3.4. POTVRDA ARBITARA

4.4. AD HOC SLUŽBENIK

4.5. IZUZEĆE

4.6. UDALJAVANJE S DUŽNOSTI

4.7. ZAMJENA

5. POSTUPAK PRED SUDOM

5.1. REDOVNI ARBITRAŽNI POSTUPAK

5.1.1. PREDMET POSTUPKA

5.1.2. PRETPOSTAVKE ZA POKRETANJE POSTUPKA

5.1.3. POKRETANJE POSTUPKA

5.1.4. POSTUPAK

5.1.5. MJERODAVNO PRAVO

5.1.6. PRAVORIJEK

5.2. ŽALBENI ARBITRAŽNI POSTUPAK

5.2.1. PREDMET POSTUPKA

5.2.2. PRETPOSTAVKE ZA POKRETANJE POSTUPKA

5.2.3. POKRETANJE POSTUPKA

5.2.4. POSTUPAK

5.2.5. MJERODAVNO PRAVO

5.2.6. PRAVORIJEK

5.3. POSTUPAK U BORBI PROTIV DOPINGA

5.3.1. PREDMET POSTUPKA

5.3.2. PRETPOSTAVKE ZA POKRETANJE

5.3.3. POKRETANJE POSTUPKA

5.3.4. POSTUPAK

5.3.5. MJERODAVNO PRAVO

5.3.6. PRAVORIJEK

6. PRAVNA SREDSTVA PROTIV ARBITRAŽNOG PRAVORIJEKA

6.1. OSNOVNE ZNAČAJKE ARBITRAŽNOG PRAVORIJEKA

6.2. TUŽBA ZA PONIŠTAJ

6.2.1. TKO MOŽE PODNIJETI TUŽBU

6.2.2. ROK ZA PODNOŠENJE TUŽBE

6.2.3. OSNOVE POBIJANJA ARBITRAŽNOG PRAVORIJEKA

6.3. ZAHTJEV ZA PODNOŠENJE SLUČAJA EUROPSKOM SUDU ZA LJUDSKA
PRAVA

7. MEDIJACIJA

8. ZAKLJUČAK

1. UVOD

Predmet ovog rada je Sportsko arbitražno sudište. Teško bi bilo zamisliti razradu ove teme, bez kratkog osvrta na sport i onog što sport predstavlja u današnjem vremenu. Sport kao skupni pojam za tjelovježbene aktivnosti u kojima dominira natjecateljski duh: njegovanje tjelesnih svojstava i sposobnosti, njihovo provjeravanje i unapređenje putem igre, borbe i natjecanja¹ ima različitu svrhu. Često smo skloni idealiziranju pojma sporta navodeći sve prednosti koje donosi u pogledu fizičkog zdravlja, psihosocijalnog razvoja, odgoja, životnih navika, temeljnih ljudskih i moralnih vrijednosti, razonode i zajedništva. No, sport je u današnje vrijeme, ali postupno kroz modernu povijest, poprimio i neke druge značajke. Osnivanjem sportskih klubova, nacionalnih i internacionalnih saveza, udruga, sportskih tijela, organiziranjem raznoraznih natjecanja, sklapanjem ugovora sportaša, pojavom sponzorskih ugovora, sve većom medijskom eksponiranošću, širenjem nesportskog ponašanja, zlouporabe farmakoloških proizvoda, korupcije itd., sport je bilo potrebno, na svojevrstan način zaštititi. Ta zaštita se odvijala u dva smjera: donošenjem propisa koji uzimaju u obzir specifičnosti ove grane prava te stvaranjem neovisnog i nepristranog tijela koje se isključivo bavi pitanjima vezanim uz sport i koje je specijalizirano za sport.

1.1. SPORTSKO ARBITRAŽNO SUDIŠTE

Sportsko arbitražno sudište (engl. The Court of Arbitration for Sport, fr. Tribunal Arbitral du Sport), u daljnjem tekstu: CAS, je međunarodno arbitražno sudište nadležno za administriranje sporova povezanih sa sportom putem arbitraže ili medijacije.

Predstavlja vrhunac svjetskog sistema² u rješavanju sporova povezanih sa sportom bilo u pogledu nacionalnih ili međunarodnih sportskih pitanja. Iako je osnovano kao unutarnje tijelo

¹ <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59859>

² Antonio Rigozzi, Challenging Awards of the Court of Arbitration for Sport, in Thomas Schultz (ed), Journal of International Dispute Settlement (Author(s); Oxford University Press 2010, Volume 1 Issue 1) pp. 217-265

Međunarodnog olimpijskog odbora (engl. International Olympic Committee), u daljnjem tekstu: IOC, neovisan^{3,4} je o bilo kakvoj sportskoj organizaciji⁵. CAS je pravovaljano arbitražno sudište⁶, kako je i potvrđeno odlukama švicarskog Vrhovnog suda (engl. Swiss Federal Supreme Court), u daljnjem tekstu: SFSC. CAS djeluje na temelju vlastitih pravnih propisa prilagođenih specifičnim potrebama sporta, stvarajući na jedan indirektan način *Lex sportiva*⁷ u međunarodnim sportskim odnosima.

1.2. POVIJEST

Potkraj 20. stoljeća započinje realizacija ideje o stvaranju međunarodnog, neovisnog i specijaliziranog tijela za rješavanje sporova u vezi sa sportom te donošenja obvezujućih odluka u povodu rješavanja takvih sporova. Sama ideja je nastala iz prijeke potrebe za

³ Neovisnost je obilježje poštenog sudskog procesa. Neovisnost sudišta osigurava neovisnost arbitara, a time i neovisnost u arbitražnom postupku. Neovisnost arbitara podrazumijeva ne postojanje nikakve veze sa zakonodavnom i izvršnom vlasti, da ne postoje nikakvi utjecaji izvana koji bi mogli dovesti do drugačijeg shvaćanja arbitara ili donošenja odluka kao ni utjecaja od strane samih osoba koje sudjeluju u postupku. SFSC je zauzeo stajalište da CAS treba smatrati kao državno sudište, stoga moraju postojati isti standardi neovisnosti koji vrijede za ostala sudska tijela. CAS odluke su sudske odluke.

⁴ Pitanje neovisnosti sportskog arbitražnog sudišta se pojavljivalo nekoliko puta u povijesti djelovanja ove institucije, posebno u pogledu njegova osnutka, u pogledu arbitara, financiranja i odnosa s organizacijama koje financiraju CAS. Iz toga je proizašlo nekoliko reformi u strukturi financiranja CAS-a kako bi se ojačala njegova neovisnost.

Izvor: Shahrokhi, Reza; Indian Journal of Arbitration Law (International Journal of Arab Arbitration; Centre for Advanced Research and Training in Arbitration Law, National Law University, Jodhpur 2023, Volume XI Issue 1): Financial Independence of the Court of Arbitration for Sport. Why can CAS be considered truly independent body?, page 17-29

⁵ 1) Odluka ATF 129 III 445 SFSC “ slučaj Lazutina”, SFSC utvrđuje neovisnost CAS-a od IOC-a i bilo koje druge strane koja koristi njihove usluge.

2) Odluka 4A_260/2017 SFSC u predmetu RFC Seraing vs. FIFA, svojevrsni “ nastavak” na prethodno spomenutu odluku.

3) Odluka 4A_612/2009 SFSC u predmetu Claudia Pechstein vs. ISU i DEG e.V

4) Odluka 4A_644/2020 SFSC kojom odbacuje tužbu za poništaj CAS pravorijeka i potvrđuje isti. Sud se poziva na slučaj Pechstein i Mutu protiv Švicarske. Ovom odlukom, SFSC je između ostalog potvrdio neovisnost i nepristranost CAS-a koju je sportaš osporavao tvrdeći da su neovisnost i nepristranost povrijeđeni zbog utjecaja ICAS-a na izbor i imenovanje arbitara u postupku pred CAS-om. SFSC smatra da je tužba neosnovana jer se sportaš na taj razlog nije pozivao u tijeku arbitražnog postupka pa je slijedom navedenog nastupila prekluzija.

5) Odluka 4A_600/2016 SFSC “slučaj Platini”

⁶ Odluka 4P.217/1992 u predmetu Elmar Gundel vs. FEI

Nezadovoljan arbitražnim pravorijekom sportaš ulaže tužbu SFSC-U u kojoj traži poništaj pravorijeka tvrdeći da je nevaljan, bazirajući se na činjenicu da CAS nije neovisno arbitražno tijelo jer je kontrolirano od strane olimpijskih institucija.

⁷ Opća načela sportskih propisa koja su rezultat djelovanja sportske zajednice

rješavanjem sportskih problema, sporova čiji se broj u tom razdoblju uvelike povećao. Točnije, sami počeci vezani su uz godinu 1980. kada se u okrilju IOC-a, nakon izbora za predsjednika IOC-a Juana Antonia Samarancha, daje konkretna inicijativa za formiranje ove važne institucije u svijetu sporta. Naime, na zasjedanju IOC-a u Rimu, radna skupina kojom je predsjedao sudac Keba Mbaye, pripremila je statute budućeg sportskog arbitražnog sudišta. Godine 1983. IOC je službeno ratificirao statut CAS-a. Statut je stupio na snagu 30.06.1984. godine i od tada sudište započinje sa svojim djelovanjem. CAS u počecima djeluje pod vodstvom predsjednika Mbaye i glavnog tajnika Gilberta Schwaara. Statut je dopunjen nizom proceduralnih pravila koja su tijekom sljedećih godina neznatno izmjenjivana. Osim statuta i pripadajućih proceduralnih pravila, CAS 1991. objavljuje Vodič kroz arbitražu koji uključuje nekoliko modela arbitražnih klauzula.

1.3. SJEDIŠTE

Glavno sjedište arbitraže je u Švicarskoj, u gradu Laussane. Od 1996. godine ustanovljena su dva decentralizirana ureda u Sydneyu i New Yorku, a od 2012. godine osnivaju se centri za održavanje ročišta u okviru Olimpijskih igara te se osnivaju posebni *ad hoc* CAS odjeli u sklopu određenih sportskih događanja⁸. Važno je istaknuti da i u situaciji kada se ročište održava na nekom drugom mjestu (izvan Švicarske) primjenjuje se švicarsko pravo⁹ kao pravo postupka. Na ovaj način je određeno mjerodavno procesno zakonodavstvo za arbitražni postupak i nadležnost za odlučivanje o žalbi protiv arbitražne odluke. Osim što određuje sjedište arbitraže, članak R28 CAS Kodeksa propisuje situaciju u kojoj predsjednik vijeća može odlučiti da se rasprava održi na nekom drugom mjestu ako to okolnosti slučaja

⁸ npr. Olimpijske igre, Svjetsko nogometno prvenstvo, Europsko nogometno prvenstvo itd.

⁹ švicarski Zakon o međunarodnom privatnom pravu (engl. Swiss Private International Law Act, PILA)

zahtijevaju i nakon konzultacija sa strankama¹⁰. Dodatno može dati smjernice za održavanje takve rasprave.

1.4. PROPISI

Najvažniji i osnovni pravni izvor za djelovanje sudišta je CAS Kodeks¹¹. Sastoji se iz dva dijela. Prvi dio čine statuti međunarodnih tijela koja su nadležna za rješavanje sporova povezanih sa sportom¹², dok drugi dio čine proceduralna pravila¹³. Kao što je već istaknuto, proceduralna pravila su nekoliko puta izmijenjena. Najnovije izmjene i dopune stupile su na snagu 01. 02. 2023. godine.

Za daljnju razradu teme, od osobite važnosti su odredbe koje se neposredno odnose na CAS te proceduralna pravila. No, za sam nastanak sportske arbitraže i njezin razvoj kroz povijest od osobitog značaja je Međunarodno arbitražno vijeće za sport (engl. International Council of Arbitration for Sport)¹⁴, u daljnjem tekstu: ICAS, čije su odredbe statuta također dio CAS Kodeksa.

CAS Kodeks regulira organizaciju sudišta te postupak arbitraže i mirenja.

Proceduralna pravila sadrže: osnovne odredbe, posebne odredbe koje se primjenjuju na redovni arbitražni postupak, posebne odredbe koje se odnose na žalbeni postupak, tumačenje, troškove te ostale odredbe.

¹⁰ CAS 2013/A/3327 Marin Cilic v. International Tennis Federation (ITF) i CAS 2013/A/3335 International Tennis Federation (ITF) v. Marin Cilic, saslušanje stranaka je bilo održano u Londonu, 4 New Square Chambers at Lincoln's Inn.

¹¹ Code of Sports-related Arbitration (na snazi od 1. veljače 2023.)

¹² Statutes of the Bodies Working for the Settlement of Sports- Related Disputes

¹³ Procedural Rules

¹⁴ ICAS je švicarska zaklada čija je svrha olakšati rješavanje sporova povezanih sa sportom putem arbitraže ili medijacije te očuvati neovisnost CAS-a i prava stranaka u postupku. Osim toga, odgovorna je za upravljanje i financiranje CAS-a.

Statutima i proceduralnim pravilima dodana su Posebna arbitražna pravila primjenjiva za Odjel u borbi protiv dopinga¹⁵ te Arbitražna pravila primjenjiva na *ad hoc* odjel¹⁶. Ona su *lex specialis* u odnosu na proceduralna pravila, tako da u situacijama kad ne postoji posebna odredba koja uređuje određeno pitanje, kao *lex generalis* primjenjuju se odredbe proceduralnih pravila. Osim toga, CAS je objavio i Vodič kroz arbitražu.

Medijacija je uređena CAS Pravilima o medijaciji¹⁷.

1.5. JEZIK SUDIŠTA

Radni jezici sudišta su francuski, engleski i španjolski¹⁸.

Stranke se mogu sporazumijeti o jeziku suda¹⁹, tj. na kojem će se jeziku provoditi arbitraža. Ako takvog sporazuma nema, arbitražni sud, odnosno predsjednik vijeća ili predsjednik odjela (ako predsjednik vijeća još nije imenovan) odlučuje, na samom početku postupka, na kojem od ova tri jezika će provoditi postupak²⁰. Pritom će voditi računa o svim relevantnim okolnostima. CAS Kodeks daje mogućnost strankama da izaberu neki drugi jezik koji nije radni jezik suda. Za to je potreban pristanak vijeća i sudskog ureda CAS-a²¹. U tom slučaju potrebno je odrediti na koji način će se postupak provoditi na izabranom jeziku (između ostalog vijeće može odrediti da stranke snose sve ili samo dio troškova prevođenja i tumačenja). Ako se održava rasprava, vijeće može dopustiti da stranke izaberu drugi jezik od onog prethodno izabranog, ali pod uvjetom da osiguraju prevođenje/ tumačenje o vlastitom trošku na izabrani jezik, odnosno s izabranog jezika na radni jezik sudišta.

¹⁵ Arbitration Rules CAS Anti-Doping Division

¹⁶ Arbitration Rules applicable to the CAS ad hoc division for the Olympic Games

¹⁷ CAS Mediation Rules

¹⁸ Odluku o uvođenju španjolskog jezika kao službenog jezika suda donio je ICAS jer je povećanjem sporova pred CAS-om došlo i do većeg broja stranaka koji se koriste ovim jezikom.

¹⁹ Procedural rules, R29, argumentum a contrario

²⁰ U žalbenom postupku glavni kriterij za određivanje jezika postupka je odluka koja se pobija žalbom, pa će se za jezik postupka uzeti jezik na kojem je napisana odluka saveza, udruge ili drugog sportskog tijela.

²¹ U postupku pred CAS ADD potreban je pristanak vijeća i odluka predsjednika odjela.

Posebno CAS Kodeks propisuje jezik na kojem se podnose dokumenti. Tada vijeće ili predsjednik odjela može naložiti da se svi dokumenti koji nisu na jeziku postupka podnesu zajedno s ovjerenim prijevodom na jezik postupka.

2. USTROJSTVO²²

CAS čine odjeli koji su nadležni za administriranje određenih vrsta sporova, u određenom stupnju i prema točno određenim pravilima primjenjivim za onu vrstu postupka kojeg pojedini odjeli provode. To su Redovni arbitražni odjel, Žalbeni arbitražni odjel, Odjel u borbi protiv doppinga.

Pored ova tri glavna odjela, osnivaju se i *ad hoc* odjeli.

2.1. REDOVNI ARBITRAŽNI ODJEL

Redovni arbitražni odjel (eng. The Ordinary Arbitration Division) provodi prvostupanjski postupak. Sastoji se od vijeća koja rješavaju sporove podnesene na redovni postupak²³. Posredstvom predsjednika odjela ili njegovog zamjenika obavlja i ostale poslove koji su u svezi s učinkovitim vođenjem postupka u skladu s proceduralnim pravilima.

2.2. ŽALBENI ARBITRAŽNI ODJEL

Žalbeni arbitražni odjel (engl. The Appeal Arbitration Division) provodi drugostupanjski postupak. Sastoji se od vijeća koja odlučuju o žalbama protiv odluka saveza, udruga ili drugih sportskih tijela u onoj mjeri u kojoj je to predviđeno statutima/pravilnicima navedenih

²² Statutes of the Bodies Working for the Settlement of Sports- Related Disputes, S20

²³ Ibid. 5.1.1.

sportskih tijela ili posebnim sporazumom stranaka. Posredstvom predsjednika odjela ili njegovog zamjenika obavlja i ostale poslove u svezi s učinkovitim vođenjem postupka u skladu s proceduralnim pravilima. Vijeća odlučuju o žalbama protiv prvostupanjskih odluka²⁴ koje su donesene u redovnom arbitražnom postupku te o žalbama protiv odluka donesenih u antidopinškom postupku²⁵.

2.3. ODJEL U BORBI PROTIV DOPINGA

Odjel u borbi protiv dopinga, u daljnjem tekstu: ADD (engl. Anti- doping Division), provodi prvostupanjski postupak²⁶ koji obuhvaća saslušanje i odlučivanje u sporovima u vezi pitanja borbe protiv dopinga. Kao redovni i žalbeni odjel, sastoji se od vijeća. Njegova nadležnost proizlazi iz delegacije ovlasti s IOC-a i međunarodne sportske organizacije koja je dio Olimpijskog programa te bilo koje druge potpisnice WADC-a²⁷. Ovaj odjel oslanja se na vlastita arbitražna pravila kao *lex specialis* u odnosu na CAS Zakonik ukoliko je riječ o prvostupanjskom postupku.

2.4. AD HOC ODJEL

Ad hoc odjele uspostavlja ICAS za određeno razdoblje i za određenu svrhu (npr. *ad hoc* odjel formiran za rješavanje sporova u sklopu Olimpijskih igara ili svjetskih nogometnih prvenstava)²⁸. Za *ad hoc* odjele CAS predviđa posebna pravila koja su prilagođena ovoj vrsti događanja. Svrha tih pravila je osigurati, u interesu sportaša i sporta općenito, rješavanje svih

²⁴ Ibid. 5.1.6.

²⁵ Ibid. 5.3.6.

²⁶ Ibid. 4.3.3.2.

²⁷ WADC (engl. World Anti-Doping Code)

²⁸ Prvi *ad hoc* odjel je uspostavljen 1996. godine za rješavanje sporova u okviru Olimpijskih igara u Atlanti. Od tada se uspostavljaju ostali *ad hoc* odjeli za pojedine Olimpijske igre. Za Igre Commonwealtha isti je ustanovljen 1998., za Europsko nogometno prvenstvo 2000., Svjetsko nogometno prvenstvo 2006., Azijske igre 2014.

sporova obuhvaćenih pravilom 61. Olimpijske povelje, u onoj mjeri u kojoj nastanu tijekom OI ili tijekom razdoblja od deset dana prije ceremonije otvaranja OI.

Općenito uzevši, sportsku arbitražu karakterizira brzina u provođenju postupka i donošenja odluka. To ponajprije dolazi do izražaja u okviru *ad hoc* odjela jer ovdje arbitri moraju biti u mjestu natjecanja te u stanju pripravnosti za rješavanje slučaja i donošenje odluke.²⁹ Odluka je odmah izvršna i ne može biti predmetom žalbenog postupka.

3. NADLEŽNOST

3.1. PREDMET SPORA

Sportsko arbitražno sudište administrira sporove povezane sa sportom. Njih definira članak R27 CAS Kodeksa koji kaže da je sportski spor: “...svaki spor koji se u načelu odnosi na sport, koji može uključivati novčane interese ili neke druge interese povezane sa praksom ili razvojem sporta i koji može uključivati bilo kakvu aktivnost ili pitanje koje se odnosi ili je povezano sa sportom.” To je svaki spor koji je izravno ili neizravno povezan sa sportom.^{30,31}

Vidimo široko određenje pojma sportskog spora, stoga ne čudi činjenica što CAS nije nikada uskratio nadležnost zbog pravne naravi spora. Uvijek se radi o sporu koji je sportske naravi.

²⁹ Članak 18. *ad hoc* pravila propisuje rok od 24 sata za donošenje odluke od podnošenja zahtjeva. Taj rok može produžiti predsjednik *ad hoc* odjela ako je potrebno.

³⁰ Postoje neka ograničenja u nadležnosti CAS-a u pogledu “sportskih sporova”. CAS nije nadležan za preispitivanje sportskih odluka na terenu koje donose suci ili druge službene osobe odgovorne za primjenu pravila igra (npr. slušaj Mendy v. International Amateur Boxing Ass’n). Iznimno, nadležnost CAS-a može postojati ako se takva pravila igre ne primjenjuju u dobroj vjeri, pri čemu je nužno predočiti dokaz takvog postupanja u lošoj vjeri. Izvor: Blackshaw, Ian; Marquette Sports Law Review, ADR and Sport: Settling Disputes Through the Court of Arbitration for Sport, the FIFA Dispute Resolution Chamber, and WIPO Arbitration & Mediation Center, str.17.

³¹ Važno je razlikovati pravila igre od pravnih pravila iako granice nisu uvijek dovoljno jasne. Prema švicarskoj sudskoj praksi preispitivanju podliježu one odluke koje proizlaze iz natjecanja (*the field of play decisions*) kada je povrijeđena osobnost sportaša ili njegova imovinska prava, kada je do povrede došlo iz zle namjere, proizvoljnosti, pravne pogreške ili pristranosti osobe koja je nanijela povredu. Izvor: Girsberger, Daniel i Voser, Nathalie; International Arbitration: Comparative and Swiss Perspectives (Fourth Edition), (Schulthees Juristische Medien AG 2021): “Chapter 10: Sports Arbitration”, str. 619.

3.2. UGOVOR O ARBITRAŽI

Postojanje ugovora o arbitraži je opća, apsolutna i pozitivna procesna pretpostavka za pokretanje arbitražnog postupka, vođenje arbitražnog postupka i njegovo okončanje. To znači da bez njegovog postojanja nije dopušteno provođenje nijednog arbitražnog postupka, ni redovnog ni žalbenog ni antidopinškog. Sud na njegovo postojanje pazi na prigovor stranke.

Iz prethodno navedenog slijedi, kao i u svim arbitražnim postupcima, osnovno pravilo: Nema arbitraže bez ugovora o arbitraži.

Ugovor o arbitraži može biti u obliku posebnog arbitražnog ugovora (kompromis) koji se sklapa nakon što je spor već nastao ili u obliku arbitražne klauzule (kompromisorna klauzula) sadržane u glavnom ugovoru³² ili može biti u obliku arbitražne klauzule u statutu/propisu ili pravilima saveza, udruge, odnosno sportskog tijela za sporove koji bi eventualno mogli proizaći iz ugovora ili takvog propisa. Arbitražna klauzula se u praksi sportske administracije javlja i u okviru raznoraznih pristupnica (pristupnica za prijam u članstvo saveza, pristupnica za prijam u članstvo nekog sportskog kluba, prijemnica za pristup nekom natjecanju³³ ili zahtjev za registraciju, zahtjev za licenciranjem, prijavnica za neko sportsko natjecanje, pristupnica za članstvo u reprezentaciji itd.). Da bi se sportaš obvezao na arbitražnu klauzulu, mora potpisati poseban ugovor sa sportskom organizacijom koji sadrži arbitražnu klauzulu (radi se o posebnom ugovoru kod prijave za sudjelovanje na određenom natjecanju) ili se kroz članstvo u određenom klubu mora držati statuta/propisa/pravila koji sadrže arbitražnu klauzulu, jer članstvo u klubu upućuje na iste u sklopu više sportske organizacije. Ova posljednje navedena, “upućujuća arbitražna klauzula”, može biti važeća jer glede nje nije

³² Vrijedi načelo separabilnosti (usp. čl.15(2) ZA)

³³ Ali, ako smo potpisali pristupnicu za određeno natjecanje, onda ugovor o arbitraži ne vrijedi za spor koji je proizašao iz nekog drugog natjecanja.

sporno pitanje ni oblika ni pristanka. Njezina narav je konsenzualne prirode. Pitanje je samo da li je na svojevrsan način obvezujuća jer sportaš nema drugu opciju da bi ušao u “ svijet sporta”.

Najpoznatiji slučaj koji se bavio ovom tematikom je “slučaj Pechstein”.^{34,35,36}

3.2.1. VALJANOST UGOVORA O ARBITRAŽI

Članak R27 Proceduralnih pravila sadrži definiciju ugovora o arbitraži, odnosno propisuje način na koji može/mora biti sklopljen. U pogledu forme ne propisuje ništa, stoga je logično da u nedostatku odredbe posegnemo za pravilima švicarskog međunarodnog privatnog prava (PILA, članak 178.)³⁷ koji usporedbe radi, propisuje na sličan način prihvatljivost forme u pogledu sklapanja ugovora o arbitraži kao i hrvatski Zakon o arbitraži (ZA) u članku 6. st. 2. Jedan i drugi prihvaćaju liberalan pristup u pogledu postojanja formalnih pretpostavki za valjanost ugovora o arbitraži. Međutim, mogli bismo detaljizirati u usporedbi oba zakona te utvrditi kako ZA predviđa određene specifične situacije kad će se smatrati da je ugovor o arbitraži sklopljen, situaciju izravnog upućivanja u glavnom ugovoru na arbitražnu klauzulu, izričito pozivanje u teretnici na arbitražnu klauzulu iz brodarskog ugovora te u konačnici iznimku od ovih općih odredaba koja vrijedi za potrošačke ugovore. Njih PILA ne predviđa.

Isto tako, valja istaknuti da članak R27 ne propisuje ništa ni u pogledu materijalnopравnih

³⁴ Claudia Pechstein 2009. godine potpisala je prijavu (tipski obrazac) za natjecanje na Svjetskom prvenstvu u Hamaru, što joj je bila svojevrsna “ ulaznica” za natjecanje. Time je prihvatila statut Međunarodne klizačke unije (ISU), nadležnost Disciplinske komisije ISU-a i CAS-a. Disciplinska komisija ISU-a je prva instanca rješavanja sporova, a CAS u žalbenom postupku odlučuje o odlukama komisije. Istim je isključena nadležnost redovnih državnih sudova.

³⁵ Claudia Pechstein 2008. godine potpisala je ugovor sa Njemačkom klizačkom unijom te ugovor o arbitraži koji je isključivao nadležnost redovnih državnih sudova u slučaju sporova nastalih iz glavnog ugovora s izuzetkom sporova koji su u nadležnosti Disciplinske komisije unije kao i antidopinških sporova koji su u nadležnosti njemačkog arbitražnog suda. Ugovor je bio u skladu sa statutom Njemačke klizačke unije koja je isto predviđala.

³⁶ Strukturalni disbalans koji postoji u pogledu postavljanja CAS arbitra na “zatvorenu listu”, postoji i u pogledu sklapanja ugovora o arbitraži (u obliku arbitražnih klauzula) između sportaša i federacija. To je stajalište zauzeo i Okružni sud u Munchenu u povodu presude u “ slučaju Pechstein”.

³⁷ Petra Pocrnić Perica: Ugovor o arbitraži u pravnim stvarima vezanima uz međunarodni sport, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 54, 2/ 2017., str. 460.

pretpostavki, stoga i ovdje gledamo odredbu članka 178. PILA-e koja u pogledu valjanosti podržava primarno načelo stranačke autonomije, navodeći da je za valjanost mjerodavno u prvom redu pravo koje su stranke izabrale, a u nedostatku istog, pravo koje regulira predmet spora i naročito pravo koje je primjenjivo na glavni ugovor, odnosno švicarsko pravo.³⁸ ZA također podržava načelo stranačke autonomije, a u nedostatku sporazuma bit će mjerodavno pravo za bit spora ili pravo RH.

4. ARBITRI

4.1. KVALIFIKACIJE

Arbitražni postupak vode arbitri. Pojavljuju se unutar vijeća, kao arbitri pojedinci ili u sastavu od tri arbitra. Prema CAS proceduralnim pravilima, svaki arbitar koji je imenovan u postupku mora biti s liste arbitara^{39,40} i mora biti (po potrebi) na raspolaganju za brzo dovršenje postupka. To je u skladu sa odredbama statuta CAS-a koji također propisuje koje kvalifikacije arbitar mora imati za imenovanje. To su: odgovarajuće pravno obrazovanje, priznate kompetencije na području sportskog prava i / ili međunarodne arbitraže, općenito dobro poznavanje sporta i dobro poznavanje barem jednog radnog jezika suda. ICAS može pojedine arbitre s određenim stručnim vještinama pojedinog sporta posebno razvrstavati za pojedine vrste sporova. “Zatvorena lista” arbitara jedna je od važnih značajki sportske arbitraže koja ju

³⁸ Petra Pocrnić Perica: Ugovor o arbitraži u pravnim stvarima vezanima uz međunarodni sport, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 54, 2/ 2017., str. 464.

³⁹ CAS “zatvorena lista”, lista arbitara koji su specijalizirani za rješavanje sportskih sporova i koje imenuje ICAS. Imenuju se na razdoblje od četiri godine. Svake četiri godine se taj popis izmjenjuje, moguće je izbor novih arbitara ili reizbor postojećih arbitara. Sporno je imenovanje arbitara od strane ICAS-a s obzirom da članove biraju članovi olimpijskih tijela. Isto tako indirektno dolazi do izražaja ovaj strukturalni disbalans u kojem mnogi vide favoriziranje saveza, udruga i ostalih sportskih tijela od strane arbitara. Tek nekolicina arbitara je imenovana regularno, dok se za ostale tvrdi da su strankama nepoznati s obzirom na netransparentnost njihovog imenovanja. “Slučaj Pechstein” bavio se ovim pitanjem.

⁴⁰ Lista je dostupna na web stranici CAS-a. Postoji opća lista i specijalizirana lista.

<https://www.tas-cas.org/en/arbitration/liste-des-arbitres-liste-generale.html?GenSlct=2&nmIpt=>

razlikuje od trgovačke arbitraže u kojoj nema liste i u kojoj stranke mogu slobodno odabrati za arbitra osobe koje nisu unaprijed određene propisima trgovačke arbitraže. Isto tako razlikuje sportsku arbitražu od investicijske arbitraže u kojoj imamo tzv. vijeće arbitara, listu koja nije zatvorena jer su stranke slobodne izabrati za arbitra osobe koje nisu na listi. Najveću sličnost, u pogledu liste arbitara, sportska arbitraža ima sa Međunarodnom pomorskom arbitražom. Godine 2003. dvoje sportaša osporilo je politiku “zatvorene liste”, no SFSC odbacio je žalbe tvrdeći da je “zatvorena lista” prilagođena specifičnostima sporta u smislu stručnosti arbitara koje nude ICAS i CAS.

4.2. NEOVISNOST

Svaki arbitar mora biti neovisan i nepristran prema strankama. Čim sazna za postojanje okolnosti koje mogu utjecati na njegovu/ njezinu neovisnost u odnosu na bilo koju od stranaka, mora ih prijaviti.⁴¹ Godine 2010. SFSC odredio je da se pri tome primjenjuju uobičajena pravila neovisnosti i nepristanosti. Nikakvi stroži standardi ne bi smijeli vrijediti od onih koji vrijede za arbitre u trgovačkoj arbitraži. Nedugo kasnije je isti sud odredio da se pri određivanju pojmova neovisnosti i nepristanosti mogu uzeti u obzir Smjernice Međunarodne odvjetničke arbitraže o sukobima interesa.⁴² Međutim, SFSC nije bio dosljedan u svojoj praksi. Pokazalo se da ima određenu naklonost prema CAS arbitrima.⁴³

⁴¹ Procedural rules, R33

⁴² IBA Guidelines on Conflicts of Interests

⁴³ 4A_458/2009 SFSC Mutu v. Chelsea Football Club Ltd

4.3. IMENOVANJE

4.3.1. IMENOVANJE U REDOVNOM ARBITRAŽNOM POSTUPKU

4.3.1.1. BROJ ARBITARA

A) Ako su se stranke sporazumjele o broju arbitara, postupak će voditi onoliko arbitara koliko su stranke odredile. Stranke mogu odrediti da postupak vodi arbitar pojedinac ili tri arbitra.

B) Ako se stranke nisu sporazumjele o broju arbitara (bilo da u ugovoru o arbitraži nisu odredile broj ili na početku postupka nisu odredile da postupak vodi arbitar pojedinac) onda će predsjednik odjela odrediti broj arbitara uzimajući u obzir okolnosti slučaja.⁴⁴ Argumentum a contrario proizlazi da stranke ne mogu, na početku arbitražnog postupka odrediti da postupak vodi tročlano vijeće. Predsjednik odjela također može odrediti ili arbitra pojedinca ili tri arbitra.

4.3.1.2. NAČIN IMENOVANJA

Stranke se mogu sporazumjeti o načinu imenovanja arbitara s CAS liste. U nedostatku takvog sporazuma, vrijede pravila o imenovanju propisana isključivo za redovni arbitražni postupak. Ta pravila sadržana su u članku R40.2. proceduralnih pravila.

A) Ako su se stranke sporazumjele o arbitru pojedincu ili ako je predsjednik odjela donio odluku da postupak vodi arbitar pojedinac, stranke mogu odabrati arbitra pojedinca zajedničkim sporazumom u roku od petnaest dana kojeg odredi CAS sudski ured po primitku zahtjeva. Ako to ne učine, arbitra pojedinca će imenovati predsjednik odjela.⁴⁵

⁴⁴ Procedural rules, R40.1

⁴⁵ Procedural rules, R40.2 (2)

B) Ako su se stranke sporazumjele za tri arbitra ili ako je predsjednik odjela donio odluku o tri arbitra, onda tužitelj treba predložiti svog arbitra, a tuženik svog i to u određenim rokovima. Ako tužitelj to ne učini, smatrat će se da je zahtjev za arbitražu povučen (presumirano povlačenje zahtjeva). Ne učini li to tuženik, imenovanje će preuzeti predsjednik odjela. Izabrana dva arbitra, nadalje, imenuju trećeg kao predsjednika vijeća zajedničkim sporazumom u roku kojeg odredi CAS sudski ured. Ukoliko takav sporazum izostane, predsjednika vijeća imenuje predsjednik odjela.⁴⁶

4.3.2. IMENOVANJE U ŽALBENOM ARBITRAŽNOM POSTUPKU

4.3.2.1. BROJ ARBITARA

A) Ako su se stranke sporazumjele o broju arbitara, postupak će voditi onoliko arbitara koliko su odredile stranke. One mogu odrediti da postupak vodi arbitar pojedinac ili tri arbitra.⁴⁷

B) Ako se stranke nisu u arbitražnom sporazumu sporazumjele o broju arbitara, predsjednik odjela odlučuje da postupak vodi arbitar pojedinac uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja⁴⁸. Ako se stranke na početku arbitražnog postupka nisu sporazumjele da postupak vodi arbitar pojedinac onda će postupak voditi tri arbitra.

4.3.2.2. NAČIN IMENOVANJA

A) Ako su se stranke sporazumjele da postupak vodi arbitar pojedinac (bilo u ugovoru o arbitraži, bilo na početku postupka) ili je predsjednik odjela odlučio da postupak vodi arbitar pojedinac, istog će imenovati predsjednik odjela.⁴⁹ Usporedbe radi, u redovnom postupku, ta se inicijativa prepušta prvenstveno strankama.

⁴⁶ Procedural rules, R.40.2 (3)

⁴⁷ Procedural Rules R50, argumentum a contrario

⁴⁸ Najčešće će to biti situacija u kojoj protivna strana nije predujmila toškove postupka

⁴⁹ Procedural Rules, R54 (1)

B) Ako predsjednik odjela odluči da postupak vodi tročlano vijeće, podnositelj žalbe će imenovati jednog arbitra u određenom roku. Ukoliko to ne učini, žalba će se smatrati povučenom.⁵⁰ Protivna stranka predlaže drugog arbitra⁵¹, pa nakon konzultacija sa strankama, predsjednik odjela imenuje predsjednika vijeća.⁵² Ovdje vidimo veliku razliku u imenovanju predsjednika vijeća u odnosu na redovni arbitražni postupak.^{53,54}

4.3.3. IMENOVANJE U POSTUPKU U BORBI PROTIV DOPINGA

4.3.3.1. BROJ ARBITARA

Ako su se stranke sporazumjele o broju arbitara, postupak će voditi onoliko arbitara koliko je određeno njihovim sporazumom. To može biti arbitar pojedinac ili tročlano vijeće⁵⁵.

4.3.3.2. NAČIN IMENOVANJA

Ovdje vidimo nešto drugačije odredbe od onih koje se primjenjuju na redovni i žalbeni postupak kako u pogledu osoba ovlaštenih na imenovanje, arbitara koji se predlažu i imenuju, presumpcija i ovlaštenja predsjednika odjela. Ako se stranke nisu sporazumjele o broju arbitara onda postupak vodi arbitar pojedinac. Tada CAS ADD djeluje kao prvostupanjska instanca, s mogućnošću da se stranke kasnije žale na odluku Žalbenom odjelu.

A) Ako su se stranke sporazumjele da postupak vodi arbitar pojedinac, onda ga mogu sporazumno imenovati u za to predviđenom roku s posebne CAS ADD liste. U slučaju da propuste to učiniti, arbitra pojedinca će imenovati predsjednik odjela s posebne liste CAS

⁵⁰ Procedural Rules, R50 (2)

⁵¹ Procedural Rules R53, ukoliko protivna strana ne predloži arbitra onda će arbitra imenovati predsjednik odjela.

⁵² Procedural Rules, R54 (2)

⁵³ Ibid 4.3.1.2.

⁵⁴ CAS 2014/A/3562 Josip Simunic v. FIFA

Točke 15., 18., 20. presude daju informaciju na koji način su imenovani arbitri u žalbenom postupku. Prvo je predložen od strane igrača Prof. Luigi Fumagali, zatim od strane FIFA-e Dr. Marco Balimelli. Za trećeg arbitra, kao predsjednika vijeća, imenovan je Mr Hendrik Willem Kesler od strane predsjednika odjela.

⁵⁵ CAS ADD Rules, A15

Ako su se sporazumjele da postupak vodi vijeće od tri arbitra, time su isključile mogućnost podnošenja žalbe pred Žalbenim odjelom CAS-a. Takav sporazum obvezuje samo stranke koje su se odrekle tog prava.

ADD predsjednika vijeća, odnosno arbitara pojedinaca.⁵⁶ Isto kao u situaciji kad nedostaje sporazum stranaka o broju arbitara, tako i ovdje CAS ADD djeluje kao prvostupanjsko tijelo.

B) Ako su se stranke sporazumjele da postupak vode tri arbitra, onda tužitelj predlaže jednog arbitra s posebne CAS ADD liste. Nakon što je prvi arbitar imenovan, protivna stranka predlaže drugog arbitra. U nedostatku prijedloga za prvog ili drugog arbitra, u za to predviđenom roku, imenuje ih predsjednik odjela. Trećeg arbitra, tj. predsjednika vijeća stranke mogu sporazumno izabrati s posebne CAS ADD liste. U nedostatku sporazuma, predsjednika vijeća bira predsjednik odjela s posebne CAS ADD liste predsjednika vijeća/arbitrara pojedinca.⁵⁷ Postupak koji vodi tročlano vijeće, prema članku A15, je konačan u okviru kompetencija CAS-a jer su se stranke odlukom o tri arbitra odrekle prava na žalbu žalbenom odjelu CAS-a. Time su potvrdile da je CAS ADD jedina instanca za rješavanje njihovog spora.

4.3.4. POTVRDA ARBITARA⁵⁸

Nakon što su stranke predložile arbitre, odnosno nakon što su dvojica imenovanih arbitara predložila trećeg arbitra, smatrat će se imenovanima nakon potvrde predsjednika odjela. Predsjednik odjela se mora prethodno uvjeriti da predloženi arbitri ispunjavaju zahtjeve članka R33 CAS Kodeksa. U trenutku potvrde, imenovanje arbitara stupa na snagu.

⁵⁶ CAS ADD Rules, A16

⁵⁷ CAS ADD Rules, A15 (2)

⁵⁸ Procedural rules R40.3. (1)

4.4. AD HOC SLUŽBENIK

Kao pomoćnik vijeću može se imenovati *ad hoc* službenik⁵⁹ neovisan od stranaka. Razmatrajući presude, možemo utvrditi naknadno imenovanje ovakvih pomoćnika koji također moraju ispunjavati one uvjete koji se traže za arbitre. Mogućnost imenovanja *ad hoc* službenika predviđena je u redovnom postupku u članku R40.3 (3), žalbenom postupku u članku R54 (6) te antidopinškom postupku u članku A17 (3)⁶⁰.

4.5. IZUZEĆE⁶¹

Arbitar može biti izuzet ako postoje okolnosti koji dovode do opravdane sumnje u njegovu neovisnost i nepristranost. Izuzeće se mora prijaviti u roku od sedam dana od saznanja za razlog za izuzeće⁶². O izuzeću odlučuje Komisija za izuzeće koje ima diskrecijsko pravo da proslijedi slučaj ICAS-u. Ni Komisija ni ICAS ne mogu odlučiti o izuzeću prije nego su protivna stranka, sudac čije se izuzeće traži i drugi arbitri pozvani da podnesu pismene komentare o istom. Oni donose odluku kojom prihvaćaju ili kojom odbijaju izuzeće. U oba slučaja moraju ukratko navesti razloge za odbijanje ili prihvaćanje te mogu odlučiti da se

⁵⁹ CAS 2016/ A/ 4676 Arijan Ademi

Točka 19. presude sadrži sastav vijeća koje je provodilo postupak i njihove pomoćnike, savjetnike CAS-a: Andrea Zimmermann i Jose Luis Andrade

⁶⁰ Za razliku od redovnog i žalbenog postupka gdje troškovi *ad hoc* službenika ulaze u troškove arbitražnog postupka, u antidopinškom postupku oni mogu (ne moraju) biti dio troškova arbitražnog postupka.

⁶¹ Procedural Rules, R34

⁶² CAS 2008/A/1644 Mutu v. Chelsea Football Club Ltd
4A_458/2009 SFSC Mutu v. Chelsea Football Club Ltd

Iz ove dvije presude vidimo tijekom žalbenog arbitražnog postupka pred CAS-om. Između ostalog, vidimo na koji način su birani arbitri u postupku, te Igračev zahtjev za izuzeće arbitra Mr. Dirk- Reiner Martensa tijekom postupka pred CAS-om, u kojem kao razlog navodi sudjelovanje arbitra u prijašnjem postupku u kojem je donio odluku u korist istog kluba. Zahtjev za izuzeće arbitra je bio odbijen od strane ICAS-a. Zanimljiva je i situacija nakon donošenja odluke CAS-a, kad Igrač dobiva saznanje o eventualnoj nepristranosti arbitra Prof. Fumagallia putem anonimnog e-maila u kojem se navodi da isti arbitar radi u odvjetničkoj firmi koja zastupa interese tadašnjeg vlasnika kluba, Romana Abramovića. Igrač podnosi žalbu SFSC-u u kojoj se, između ostalog, poziva na eventualnu nepristranost arbitra. Sud odbacuje taj razlog tvrdeći da se stranka naknadno ne može pozivati na nepristranost ako to nije već učinila u postupku pred CAS-om bez obzira na trenutak saznanja za razlog nepristranosti.

odluka objavi ili ne. Navedeno vrijedi i za redovni i za žalbeni arbitražni postupak, vrijedi jednako za arbitre i za predsjednika odjela.

4.6. UDALJAVANJE S DUŽNOSTI

Arbitar može biti udaljen s dužnosti ako odbija izvršiti svoju dužnost, ako je spriječen u obnašanju dužnosti, ako propušta izvršiti svoju dužnost u skladu sa CAS Kodeksom u razumnom roku. O udaljavanju s dužnosti odlučuje Komisija za izuzeće. Prethodno mora pozvati stranke, arbitra čije se udaljenje ispituje i ostale arbitre da podnesu pismene komentare. Iz navedenog proizlazi da stranka ne može tražiti udaljavanje arbitra.⁶³

4.7. ZAMJENA ARBITARA⁶⁴

Do zamjene arbitra može doći u dva slučaja:

- a) zbog ostavke, smrti ili udaljavanja arbitra pojedinca s dužnosti
- b) zbog izuzeća arbitra, bilo arbitra pojedinca bilo člana vijeća

Kada dođe do situacije da se treba arbitar zamijeniti novim onda se sukladno primjenjuju odredbe o imenovanju arbitara.

Nema odredbe u CAS Kodeksu koja bi dopuštala arbitru da jednostrano otkáže obnašanje dužnosti neformalnom obavijesti, u bilo koje doba, bez opravdanog ili važnog razloga.

Arbitar može biti zamijenjen u bilo kojem stadiju postupka. Nastavak postupka pred novim arbitrom ovisi kad je došlo do zamjene, ali i o strankama. Stranke su te koje se dogovaraju kako će se postupak nastaviti, a ako to ne učine onda odlučuje vijeće uzimajući u obzir sve važne čimbenike. Općenito, postupak će se nastaviti bez ponavljanja. Situacija je

⁶³ Procedural Rules, R35

⁶⁴ Procedural Rules, R36

komplificiranija ako je rasprava završena, a arbitar je zamijenjen prije donošenja odluke. No, važno je što se stranke sporazume o tome kako će odluka biti donesena.

5. POSTUPAK PRED CAS-OM

5.1. REDOVNI ARBITRAŽNI POSTUPAK

5.1.1. PREDMET REDOVNOG ARBITRAŽNOG POSTUPKA

U ovom postupku vijeće rješava opće sporove povezane sa sportom a koji proizlaze iz ugovora. To su trgovački sporovi jer nastaju zbog neispunjenja trgovačkih ugovora zastupljenima u svim aspektima sporta.^{65,66} Riječ je o sporovima čiji je broj u kontinuiranom porastu s obzirom na promidžbu profesionalnog sporta, profesionalnih sportaša i općenito određenih sportskih događanja.⁶⁷

5.1.2. PRETPOSTAVKE ZA POKRETANJE POSTUPKA⁶⁸

Za pokretanje arbitražnog postupka potrebno je da stranka koja namjerava pokrenuti postupak, podnese zahtjev za arbitražu⁶⁹ sudskom uredu CAS-a u skladu s proceduralnim pravilima.

⁶⁵ npr. sponzorski ugovori, medijska prava, agencijski ugovori, “*image rights*” itd.

⁶⁶ CAS 2003/ O/ 486 Fulham FC/ Olympic Lyonnais (predmet postupka je transfer igrača, naknada za odštetu i privremene mjere)

CAS 2003/ O/ 482 Ariel Ortega/ Fenerbahce & FIFA (predmet postupka je jednostrani raskid ugovora, suspenzija i naknada štete za raskid)

⁶⁷ Blackshaw, Ian: Marquette Sports Law Review, ADR and Sport: Settling Disputes Through the Court of Arbitration for Sport, the FIFA Dispute Resolution Chamber, and WIPO Arbitration &Mediation Center, str. 18-21

⁶⁸ Procedural Rules R38, R44.1 (3)

⁶⁹ Zahtjev za arbitražu mora sadržavati:

- a) naziv i punu adresu tuženika
- b) kratku izjavu o činjenicama, pravnim argumentima, izjavu o pitanju o kojem treba odlučiti u postupku
- c) zahtjev za oslobodenje
- d) kopiju ugovora u kojem je ugovor o arbitraži ili bilo kakva isprava koji predviđa arbitražu u skladu s proceduralnim pravilima
- e) bilo kakvu relevantnu informaciju o broju i izboru arbitara, a ako ugovor o arbitraži predviđa vijeće od tri arbitra, onda i ime arbitra s CAS liste arbitara kojeg imenuje tužitelj

Istodobno sa zahtjevom za arbitražu moguće je podnijeti i tužbu⁷⁰ kako bi se ubrzao postupak. Osim zahtjeva za arbitražu stranka mora sudskom uredu CAS-a uplatiti sudsku pristojbu⁷¹.

5.1.3. POKRETANJE POSTUPKA

Ako su ispunjene pretpostavke za pokretanje arbitražnog postupka, sudski ured će poduzeti sve potrebne radnje kako bi pokrenuo arbitražni postupak⁷². Prije svega, sudski ured CAS-a će obavijestiti protivnu stranu o podnesenom zahtjevu i obvezi podnošenja odgovora⁷³, zatim poziva stranke da se izjasne o mjerodavnom pravu za rješavanje spora te određuje rokove za poduzimanje određenih radnji. Ako je vijeće formirano, sudski ured će, po primitku obavijesti o formiranju, proslijediti spis predmeta vijeću, osim ako nijedna stranka nije platila predujam troškova.

5.1.4. POSTUPAK

Po primitku spisa, predsjednik vijeća ili arbitar pojedinac, po potrebi, izdaje upute u vezi sa pisanim podnescima. Postupak može biti pismeni ili usmeni, ovisno da li se održava rasprava. Ako je odlučeno da se rasprava održi, pojedini stadiji postupka se odvijaju pismenim putem. Rasprava se u pravilu održava na jednom ročištu, ali nema zapreke da se održi i na više njih. Ako se rasprava treba održati, predsjednik vijeća će izdati upute o raspravi u najkraćem mogućem roku te odrediti datum rasprave. Člankom R44 (2) propisano je na koji način se provodi rasprava, naglašavajući ulogu predsjednika vijeća u upravljanju postupkom. Također određuje način saslušavanja stranaka, svjedoka, vještaka, dokazivanje te zatvaranje rasprave.

⁷⁰ U tužbi stranke ističu zahtjeve koji nisu sadržani u zahtjevu za arbitražu ili u odgovoru na zahtjev za arbitražu. Nakon toga nastupa prekluzija prava na isticanje novih zahtjeva. Prekluzija je djelomična jer stranka može istaknuti novi zahtjev jedino ako na to pristane druga stranka. Osim zahtjeva, tužitelj u tužbi, mora istaknuti pisane dokaze kojima potkrepljuje svoje navode. Isticanje novih dokaza nakon toga (osim kad je riječ o odgovoru na tuženikov odgovor na tužbu) nije moguće. Ovdje imamo prekluziju koja je djelomična, no za razliku od isticanja novih zahtjeva, tužitelj može iznositi nove dokaze ako dođe do zajedničkog sporazuma sa tuženikom ili ako to vijeće dopusti na temelju iznimnih okolnosti. U tužbi, kao i u ostalim pisanim podnescima, tužitelj mora navesti imena svjedoka koje namjerava pozvati, kratak sažetak njihovog očekivanog svjedočenja, imena vještaka, njihovo područje vještačenja i bilo koju dokaznu mjeru koju traže.

⁷¹ Riječ je o bespovratnoj pristojbi u iznosu od 1000 CHF i koja se uzima u obzir pri obračunu ukupnih troškova postupka. U slučaju neplaćanja pristojbe, CAS nije ovlašten postupati.

⁷² Procedural Rules R39

⁷³ Odgovor na zahtjev za arbitražu mora sadržavati kratku izjavu obrane, bilo kakav prigovor nadležnosti, bilo kakav protuzahjev.

Rasprave su u pravilu isključene za javnost, osim ako se stranke dogovore drugačije. Svakako, rasprava se može snimati. Važno je naglasiti da predsjednik odjela ili predsjednik vijeća može u bilo kojem stadiju postupka, pokušati spor riješiti mirenjem.

5.1.5. MJERODAVNO PRAVO

Članak R45 CAS Kodeksa, u pogledu mjerodavnog prava za donošenje meritorne odluke, promovira načelo stranačke autonomije. Stranke su slobodne u izboru mjerodavnog prava za odlučivanje o predmetu spora.⁷⁴ Način na koji to one mogu učiniti je izričito, prešutno ili indirektno. Osim što strankama pripada pravo na izbor mjerodavnog prava, one također mogu ovlastiti vijeće da odlučuje *ex aequo et bono*. Ako se stranke nisu sporazumjele o mjerodavnom pravu za bit spora, vijeće će spor riješiti primjenjujući švicarsko pravo.

5.1.6. PRAVORIJEK⁷⁵

U postupcima u kojima sudi arbitar pojedinac, odluku donosi arbitar pojedinac, a u onima u kojima sudi vijeće, odluka se donosi većinom glasova. Ukoliko nije moguće postići većinu, onda odluku donosi predsjednik vijeća. Proceduralnim pravilima nije propisan rok za donošenje odluke. Odluka mora biti izrađena u pisanom obliku, mora biti datirana, obrazložena i potpisana. Dopušten je ispravak odluke. Štoviše, prije nego je potpisana odluku se prosljeđuje glavnom direktoru CAS-a koji može izvršiti ispravke glede forme te skrenuti pozornost na neka temeljna pitanja postupka. Odluka CAS-a postaje izvršna od kada su stranke obaviještene o izreci presude putem kurirske službe, faksa i/ ili elektroničke pošte. Odluka je obvezujuća i konačna za stranke. Velika razlika u odnosu na odluku u žalbenom postupku je povjerljivost. Odluke donesene u redovnom postupku su povjerljive osim ako stranke odrede drugačije. Po tome je redovna sportska arbitraža slična trgovačkoj arbitraži.

⁷⁴ CAS 2003/ O/ 482 Ariel Ortega v. Fenerbahce & FIFA

U točki 7. presude sudac se referira na članak R45 Proceduralnih pravila. U točki 8. naznačeno je kako su se stranke pozvale na FIFA propise. U zahtjevu za arbitražu i u odgovoru na zahtjev za arbitražu nema istaknutih preferencija u pogledu mjerodavnog prava pa se kao primarni izvor prava primjenjuju FIFA propisi, a u nedostatku pojedinih odredbi se supsidijarno primjenjuje švicarsko pravo.

⁷⁵ Procedure Rules R46 (1) i (2)

5.2. ŽALBENI ARBITRAŽNI POSTUPAK

5.2.1. PREDMET ŽALBENOG ARBITRAŽNOG POSTUPKA

U ovom postupku vijeće riješava tzv. disciplinske sporove, a to znači da ono odlučuje o žalbi protiv odluke koju je donio sportski savez^{76,77} udruga ili neka druga sportska organizacija.

Prema CAS sudskoj praksi to bi bio svaki oblik komunikacije prema stranci kojim se odlučuje o njenom pravnom statusu. Ona može biti rezultat postupka pred određenim tijelom saveza, udruge ili druge sportske organizacije, no postoje slučajevi u kojima se žalba može podnijeti iako odluka nije donesena.⁷⁸ Također, odlučuje o žalbama protiv odluka koje je CAS donio u redovnom arbitražnom postupku ili u prvostupanjskom postupku pred Odjelom u borbi protiv dopinga.

5.2.2. PRETPOSTAVKE ZA POKRETANJE ŽALBENOG ARBITRAŽNOG POSTUPKA

Ono što su u redovnom arbitražnom postupku zahtjev za arbitražu i tužba, to su u žalbenom arbitražnom postupku izjava o žalbi⁷⁹ i žalbeni podnesak⁸⁰. Izjava o žalbi koju podnosi žalitelj

⁷⁶ CAS 2013/A/3327 Marin Cilic v. International Tennis Federation (ITF),

CAS 2013/A/3335 International Tennis Federation (ITF) V. Marin Cilic

Dvije su presude u ovom žalbenom postupku, jer su obje stranke podnijele izjavu o žalbi pred Žalbeni odjel CAS-a. Prva žalba koju je podnio tenisač djelomično je prihvaćena, dok je druga žalba od strane ITF odbačena. Predmet postupka je odluka ITF-a o kršenju antidopinških pravila. Tenisač je u žalbi tražio poništaj te odluke, da svaka izrečena sankcija bude svedena na upozorenje i ukor bez razdoblja nepodobnosti, da se diskvalifikacija s natjecanja te izgubljeni bodovi u ukupnom poretku svedu na samo jedan period, a ovi ostali bodovi da ne budu oduzeti, odnosno da se oduzeti vrate kao i novčani iznosi koje je igrač zaradio na natjecanju. Osim toga tenisač traži od suda da naloži ITF-u da plati njegove troškove zastupanja u postupku.

⁷⁷ CAS 2014/ A/3562 Josip Simunic v. FIFA

Predmet žalbenog postupka je bila disciplinska sankcija za uvredljivo ponašanje igrača kojim se vrijeđa dostojanstvo određene skupine ljudi nakon završetka utakmice. Podnošenjem žalbe, igrač je tražio od suda da podrži njegovu žalbu, da poništi odluku Žalbene komisije FIFA-e (111046 APC CRO) i Disciplinske komisije FIFA-e (131046 CRO MAR), alternativno: suspenziju sankcija i probacijski period od godinu dana u slučaju izricanja bilo kakvih sankcija, donošenje privremenih mjera te nalog protivniku da plati troškove postupka i pravnog zastupanja igrača.

⁷⁸ To su situacije kada tijelo odbije donijeti odluku ili uopće uskratiti provođenje postupka radi donošenja odluke. U ovim situacijama se ne primjenjuje rok od dvadeset i jednog dana za podnošenje žalbe, jer nema odluke.

⁷⁹ Izjava o žalbi mora sadržavati:

- a) naziv i punu adresu protivne stranke
- b) kopiju odluke koja se pobija žalbom

može biti izjavljena protiv odluke saveza, udruge ili sportske organizacije samo ako je to propisano statutima, odnosno pravilnicima istih ili ako su stranke sklopile poseban ugovor o arbitraži. Uz ovaj uvjet, članak propisuje da žalitelj prethodno mora iscrpiti sva dopuštena pravna sredstva u skladu sa pravilima statuta⁸¹ ili pravilnika. Izjava o žalbi može se odnositi i na odluku CAS-a donesenu u redovnom arbitražnom postupku. Ako statutom ili pravilima saveza, udruge ili sportskog tijela, ili pak prethodnim ugovorom, nije propisan rok za podnošenje izjave o žalbi, onda on iznosi dvadeset i jedan dan od primitka pobijanje odluke.^{82,83}

Kao i u redovnom arbitražnom postupku, uz spomenuto, potrebno je platiti sudskom uredu pristojbu.

5.2.3. POKRETANJE ARBITRAŽNOG POSTUPKA

Ako su ispunjene sve pretpostavke, CAS će poduzeti radnje za pokretanje arbitražnog postupka.⁸⁴ To obuhvaća: dostavu žalbe protivnoj stranci, formiranje vijeća, odlučivanje o svakom zahtjevu za obustavu postupka ili odlučivanje o privremenim mjerama, slanje žalbe i podneska tijelu koje je donijelo pobijanu odluku protiv koje se izjavljuje žalba te javnu objavu pokretanja žalbenog postupka (kad to postane moguće), sastava arbitražnog vijeća i datuma

c) žaliteljev zahtjev za oslobođenje

d) prijedlog žalitelja o arbitru s CAS liste arbitara, osim ako je žalitelj zahtjeva imenovanje arbitra pojedinca

e) ako je moguće, zahtjev za odgodu izvršenja odluke koja se pobija žalbom, zajedno s razlozima

f) presliku odredbi statuta, pravilnika ili ugovora iz kojeg proizlazi nadležnost CAS-a.

⁸⁰ Žalbeni podnesak mora sadržavati činjenice na kojima žalitelj temelji svoju žalbu, pravnu argumentaciju kojom potkrepljuje žalbu, dokaze te druge informacije ili podatke na koje se oslanja. Osim toga, mora sadržavati imena svjedoka, kratki sažetak očekivanog svjedočenja, imena vještaka, njihovo područje struke te druge dokazne mjere koje zahtjeva.

⁸¹ CAS 2016/ A/ 4676 Adrijan Ademi v. Union of European Football Associations

Presuda donesena u žalbenom postupku koji je pokrenut žalbom protiv odluke UEFA-e o kršenju antidopinških pravila i izricanju četverogodišnje zabrane natjecanja. Iz točke 11. presude vidimo da je odluku donijelo Kontrolno-etičko i disciplinsko tijelo UEFA-a, potom iz točaka 18. i 19. vidimo da je igrač uputio žalbu Žalbenom tijelu UEFA-e koje je odbacilo žalbu i potvrdilo prethodnu odluku. To upućuje na zaključak da je igrač iscrpio sva dopuštena pravna sredstva. Nadalje u točki 35. presude igrač dokazuje nadležnost suda koja se temelji na odredbi članka 62 (1) UEFA STATUTA: “ Any decision taken by a UEFA organ may be disputed exclusively before the CAS in its capacity as an appeals arbitration body, to the exclusion of any ordinary court or any other court of arbitration.”

⁸² Rok koji se za razliku od ostalih ne može produžiti zbog pravne sigurnosti. Zato se preporuča kratka i pravovremena izjava o žalbi te zahtjev za produženje roka za podnošenje žalbenog podneska u kojem će biti navedene ostale potrebne informacije, kako bi se izbjegla prekluzija na podnošenje izjave o žalbi.

⁸³ Ovaj rok je sporan s obzirom da švicarski Građanski zakonik propisuje duži rok za podnošenje žalbe.

⁸⁴ Procedural Rules R52

rasprave, osim ako se stranke drugačije dogovore. Nakon što je vijeće formirano, sudski ured CAS-a prosljeđuje spis predmeta arbitrima, osim ako nijedna strana nije uplatila predujam troškova.

5.2.4. POSTUPAK

Kao i redovni arbitražni postupak, tako i žalbeni, može biti pismeni ili usmeni. U oba slučaja, vijeće prije ulaženja u meritum spora, traži od stranaka da se izjasne žele li sastanak o upravljanju postupkom. Ako žele onda će vijeće takav sastanak održati. Hrvatski Zakon o arbitraži nema odredbe u kojoj se daju ovako široke ovlasti predsjedniku vijeća. Sporno je također da li, prema CAS Kodeksu, ove ovlasti ima arbitar pojedinac u žalbenom arbitražnom postupku. Svrha ovog sastanka je raspravljanje o proceduralnim pitanjima, o svim pitanjima koja se odnose na izvođenje dokaza te na pripremanje rasprave (ukoliko se ona treba održati). Nakon tog sastanka, vijeće će izdati redosljed daljnjeg postupanja određujući glavne elemente⁸⁵. Stranke moraju pažljivo pročitati redosljed postupka te dodati rezerve i primjedbe po potrebi. Potpisivanjem redosljeda postupka dobivamo važan dokaz onoga na što su stranke pristale u tijeku postupka, u slučaju budućeg preispitivanja odluke. Osim toga, potpisivanje redosljeda postupka može imati značaj prešutne prorogacije nadležnosti. U žalbenom postupku vijeće ima puno pravo ponovno ispitivati činjenice i pravo u granicama predmeta spora o kojem se odlučivalo u prethodnom postupku.⁸⁶

Vijeće može u bilo kojem dijelu postupka pokušati riješiti spor mirenjem. Iz tog proizlazi mogućnost sklapanja nagodbe⁸⁷ koja je dio arbitražne odluke donesene uz pristanak stranaka. Odredbe članka R 44.2. i R 44.3. primjenjuju se mutatis mutandis na žalbeni postupak. U žalbenom postupku, javnost je, u pravilu, isključena s rasprave. Moguće je na zahtjev jedne

⁸⁵ To su pitanja nadležnosti, konstituiranja arbitražnog vijeća, razgraničenja domaće/ međunarodne arbitraže, važna proceduralna pitanja...

⁸⁶ To bi značilo da vijeće nije vezano činjenicama, pravnim nalazima ili dokazima koji su prethodno ispitivani, nego da može ispitivati nove činjenice i nove dokaze. S obzirom na činjenicu da se strankama postupak pred CAS-om prava prilika da prezentiraju spor pred neovisnim i nepristranim sudom, ovo zakonsko rješenje je prihvatljivo.

⁸⁷ CAS, Media Release, Settlement agreement in the case of FK Partizan vs. UEFA

od stranaka (koja je fizička osoba) odrediti da rasprava bude javna ako se radi o disciplinskom sporu.⁸⁸

5.2.5. MJERODAVNO PRAVO

Članak R58 CAS Kodeksa određuje mjerodavno pravo za donošenje meritorne odluke drugačije nego članak R45 za redovni arbitražni postupak. Primarno, vijeće o sporu odlučuje u skladu s važećim propisima, a supsidijarno, u skladu s pravilima zakona kojeg su stranke odabrale⁸⁹. Ako stranke nisu odabrale, onda vijeće supsidijarno primjenjuje pravo države u kojem savez, udruga ili sportska organizacija (koja je odluku donijela) ima sjedište. Kao treća varijanta, vijeću stoji na raspolaganju da procijeni koje bi pravo bilo najprikladnije za meritum spora i ujedno ga primjeniti. Takav izbor mjerodavnog prava mora biti obrazložen. Iz navedenog proizlazi da vijeće ima puno veće diskrecijske ovlasti u primjeni prava na bit spora, nego u redovnom postupku.

5.2.6. PRAVORIJEK

U pogledu donošenja odluke, forme, sadržaja, ispravka, dostave, pravnog učinka odluke vrijedi isto što i za odluku koja se donosi u redovnom postupku. Međutim, u pogledu povjerljivosti, vrijedi drugačije pravilo. Odluke iz žalbenog postupka su javne, osim ako stranke odrede drugačije. Po tome je odluka ova arbitraža slična investicijskoj arbitraži.⁹⁰ Isto tako treba skrenuti pažnju na rok za donošenje odluke, koji u redovnoj arbitraži nije propisan. Ovdje je rok za donošenje odluke tri mjeseca od podnošenja spisa predmeta vijeću.⁹¹

⁸⁸ Procedural Rules R57 (2)

Prije nego je ova odredba izmjenjena, za javnu raspravu bio je potreban pristanak obiju stranaka. Nakon "Pechstein slučaja", ICAS je izmjenio odredbu, dajući mogućnost da rasprava bude javna na zahtjev samo jedne stranke, stoga nije potreban pristanak obiju. Važno je naglasiti da ta stranka mora biti fizička osoba, čime se isključuje mogućnost podnošenja zahtjeva za javnošću rasprave od strane kluba, saveza itd.

⁸⁹ CAS 2016/ A/ 4676 Adrijan Ademi v. Union of European Football Associations (UEFA)

Točka 44. presude upućuje na primjenu CAS Kodeksa u provođenju žalbenog postupka, točka 45. upućuje na mjerodavno pravo, a to je pravo koje su stranke izabrale sporazumno (Statuti UEFE, posebno UEFA disciplinska pravila i UEFA antidopinška pravila) Sukladno tome, vijeće je odlučilo o žalbi na temelju UEFA antidopinških pravila i supsidijarno u skladu sa švicarskim pravom, budući da je sjedište UEFA-e u Švicarskoj.

⁹⁰ Ibid 5.1.6.

⁹¹ Članak 59 (5) proceduralnih pravila, između ostalog, propisuje da se rok može produžiti na najviše četiri mjeseca nakon zatvaranja dokaznog postupka

Vijeće može potvrditi odluku donesenu u prethodnom postupku⁹², može donijeti novu odluku kojom se zamjenjuje pobijana odluka, može poništiti odluku i predmet vratiti na ponovno odlučivanje pred tijelom koje je prvotno donijelo odluku.

5.3. POSTUPAK U BORBI PROTIV DOPINGA

5.3.1. PREDMET POSTUPKA

U ovom postupku se odlučuje o povredama antidopinških pravila i izriču sankcije počiniteljima povrede u skladu sa Svjetskim antidopinškim kodeksom (WADC).

5.3.2. PRETPOSTAVKE ZA POKRETANJE POSTUPKA

Inicijativu za pokretanje postupka pred Odjelom u borbi protiv dopinga daje stranka podnošenjem zahtjeva za arbitražu⁹³. To može biti bilo koja potpisnica WADC-a bilo u svoje ime ili netko drugi u njezino ime. Pored toga, tužitelj je dužan podmiriti sudsku pristojbu predviđenu posebnim pravilima koja se odnose na Odjel u borbi protiv dopinga.

5.3.3. POKRETANJE POSTUPKA

Ako su ispunjene pretpostavke za pokretanje arbitraže (potpun, dopušten i pravovremen zahtjev, nadležnost suda, plaćeni troškovi sudske pristojbe itd.) CAS ADD ured poduzima prikladne radnje za pokretanje arbitraže. U prvom redu obavještava protivnika o zahtjevu za arbitražu te ga poziva na davanje odgovora⁹⁴. Zatim formira vijeće ako je predviđeno da postupak vode trojica arbitara te istom prosljeđuje spis predmeta.

⁹² U “ slučaju Pechstein” arbitražno vijeće CAS-a je potvrdilo odluku Disciplinske komisije ISU.

⁹³ Zahtjev za arbitražu u antidopinškom postupku mora sadržavati:

- a) naziv i punu adresu protivne strane te bilo koje treće osobe koja bi mogla biti zahvaćena postupkom
- b) potpunu izjavu o poznatim činjenicama, pravnu argumentaciju, izjavu o spornim pitanjima koja će biti iznesena u postupku
- c) zahtjev za oslobođenje i zahtjev za privremene mjere (ukoliko su primjenjive)
- d) kopiju odredaba koje sadržavaju ugovor o arbitraži ili bilo koje isprave koja predviđa arbitražu u skladu s posebnim pravilima
- e) kopiju primjenjivih antidopinških odredaba
- f) bilo kakav zahtjev, po osnovama, za tročlanim vijećem umjesto arbitrom pojedincem

⁹⁴ Odgovor na zahtjev za arbitražu mora sadržavati bilo kakav prigovor nenadležnosti i potpunu izjavu o obrani

5.3.4. POSTUPAK

Postupak se provodi u prvom stupnju⁹⁵, na temelju delegirane nadležnosti od Međunarodnog olimpijskog odbora, Međunarodne sportske federacije⁹⁶ ili bilo koje potpisnice Svjetskog antidopinškog kodeksa. Za razliku od redovnog i žalbenog postupka koji je uređen proceduralnim pravilima CAS Kodeksa, ovaj postupak je uređen posebnim pravilima. To su Arbitražna pravila za Odjel u borbi protiv dopinga. Članak 15 (a) b daje široke ovlasti vijeću u organizaciji postupka pri čemu mora uzeti u obzir posebne potrebe i okolnosti slučaja, interese stranaka, pravo stranaka na pošteno suđenje te brzinu i učinkovitost svakog pojedinačnog postupka.

Postupak može biti isključivo pismeni (podnošenje pisanih podnesaka, bez održavanja rasprave). To je slučaj kad vijeće smatra da je dovoljno informirano o predmetu spora te nakon konzultiranja sa strankama, odluči da se usmeno saslušanje ne provede. Načelno, postupci pred Odjelom u borbi protiv dopinga su usmeni. To znači da pored pisanih podnesaka, provodi se i usmeno saslušanje. Pravilo je da se održava samo jedno usmeno saslušanje, no nema zapreke da se održi i više njih. Raspravom rukovodi predsjednik vijeća te brine da se o predmetu što sažetije raspravi, da su izjave ograničene na ono što je u pisanim podnescima i da se utvrdi samo ono što je relevantno. Na raspravi se saslušavaju stranke ili njihovi zastupnici, svjedoci, vještaci te provodi dokazivanje.

5.3.5. MJERODAVNO PRAVO

Vijeće o meritumu odlučuje primjenjujući antidopinška pravila ili pravo (određeno zakonodavstvo) koje su stranke izabrale, a u nedostatku sporazuma, primjenjuje švicarsko pravo.

⁹⁵ Postupak se provodi u prvom stupnju ako ga vodi arbitar pojedinac.

Ibid 5.3.6.

⁹⁶ npr. International Biathlon Union vs. Andrejs Rostorgujevs (CAS Media Release BIATHLON, Laussane, 17 September 2021)

5.3.6. PRAVORIJEK

Ono što vrijedi u redovnom/ žalbenom arbitražnom postupku glede donošenja odluke, njene forme, priopćavanja, punovažnosti vrijedi i za odluku koja se donosi pred Odjelom u borbi protiv dopinga. Jedina razlika bi bila što se prije potpisivanja odluke ona daje na ispravak upravnom savjetniku ADD odjela. Osim toga, jednom kad je donesena izreka presude ili konačna presuda koja sadržava razloge, prosljeđuje se u obliku kopije WADA-i (ukoliko nije stranka postupka). Kao u redovnom postupku, tako i ovdje, ne postoji rok za donošenje odluke. Odluka koju je donio arbitar pojedinac je prvostupanjska i može se pobijati žalbom pred Žalbenim odjelom. Odluka koju je donijelo vijeće, konačna je i pravno obvezujuća za stranke te se ne može pobijati žalbom pred Žalbenim odjelom.

6. PRAVNA SREDSTVA PROTIV ARBITRAŽNOG PRAVORIJEKA

6.1. OSNOVNE ZNAČAJKE ARBITRAŽNOG PRAVORIJEKA

Arbitraža koju provodi CAS ima značajke međunarodne arbitraže stoga su i njezine odluke međunarodne odluke. To je zato što barem jedna od stranaka u postupku nema prebivalište, uobičajeno boravište ili poslovni nastan u Švicarskoj u vrijeme zaključenja ugovora o arbitraži. Nasuprot tome, postoje i domaće arbitražne odluke, koje se, argumentum a contrario, ne donose u okviru CAS-a, jer se radi o strankama koje imaju prebivalište, uobičajeno boravište ili poslovni nastan u Švicarskoj u vrijeme zaključenja arbitražnog sporazuma. U oba slučaja nailazimo na primjenu švicarkog prava, no glede CAS pravorijeka primjenjuju se odredbe švicarskog Zakona o međunarodnom privatnom pravu (PILA)⁹⁷, a glede ostalih

⁹⁷ PILA čl. 176 (1) propisuje da će se odredbe odjeljka “ Međunarodna arbitraža” primjenjivati na arbitraže kojima je sjedište u Švicarskoj ako barem jedna od stranaka, u vrijeme zaključenja ugovora o arbitraži, nije imala prebivalište, uobičajeno boravište ili poslovni nastan u Švicarskoj. Čl. 176 (2), u odnosu, na prethodni stavak,

domaćih arbitražnih pravorijeka primjenjuje se švicarski Zakon o građanskom postupku.

PILA čl. 190 (1) propisuje da je arbitražni pravorijek konačan u trenutku obavijesti o pravorijeku. Paralelno s ovim člankom, članak R46 (3) i R59(4) Proceduralnih pravila CAS Kodeksa propisuju da je arbitražni pravorijek CAS-a konačan i pravno obvezujuć za stranke od trenutka kada su o njemu obavještene putem CAS sudskog ureda⁹⁸. To znači da arbitražni pravorijek ima učinak *Ne bis in idem* (o istoj stvari i među istim strankama se ne može odlučivati pred istim ili nekim drugim sudom) i *Res judicata* (utvrđenje sadržaja i prava u odluci treba smatrati istinitim, odluka je individualni zakon za stranke i druge subjekte na koje se odnosi).⁹⁹ Stranke su obvezne odluku izvršiti, no one to čine dobrovoljno. Logično se postavlja pitanje što ako stranke ne žele izvršiti odluku ili ako s odlukom nisu zadovoljne. Kao što smo naglasili važnost PILA-e za CAS pravorijek, tako moramo dublje zaviriti u njegove odredbe. Konkretno članak 191. daje nam odgovor na to pitanje te kaže da je jedini pravosudni organ ovlašten ispitivati arbitražni pravorijek- švicarski Vrhovni federalni sud (SFSC)¹⁰⁰. Ovdje smo riješili pitanje nadležnosti za ispitivanje CAS arbitražnog pravorijeka u Švicarskoj. U drugim zemljama je potrebno pak provesti postupak priznanja i izvršenja stranih arbitražnih odluka¹⁰¹, u kom slučaju se primjenjuje Newyorška konvencija o priznanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka iz 1958.¹⁰²

daje mogućnost strankama da u ugovoru o arbitraži ili naknadnom ugovoru isključe primjenu odjeljka "Međunarodna arbitraža" te dogovore primjenu dijela 3. švicarskog Zakona o građanskom postupku. Iz priloženog vidimo da se ove odredbe odnose na CAS arbitražu i CAS pravorijek.

⁹⁸ Odnosi se samo na odluke donesene u redovnom i žalbenom arbitražnom postupku, ne i na odluke donesene u antidopinškom postupku. Tamo članak A21 propisuje da se odluka Odjela u borbi protiv dopinga može ispitivati isključivo putem žalbe podnesene Žalbenom odjelu.

⁹⁹ Triva Siniša; Dika Mihajlo, Građansko parnično procesno pravo, Zagreb 2004., str.629.

¹⁰⁰ U oko 93% slučajeva SFSC je potvrdio presudu. Ostali slučajevi poništavaju presude odnose se na teške nepravilnosti u vezi kršenja pravila postupka ili nedostatka nadležnosti arbitražnog suda.

¹⁰¹ U RH propisano Zakonom o arbitraži, dio treći " Priznanje i ovrha pravorijeka", glava druga " Postupak priznanja i ovrhe pravorijeka"

¹⁰² Claudia Pechstein je 2012. godine podnijela tužbu Mjesnom sudu u Munchenu u kojoj zahtijeva da se utvrdi nepunovažnost odluke CAS-a, nezakonitost odluke disciplinske komisije, naknada imovinske i neimovinske štete u približnom iznosi od 4 milijuna eura. Domaći sud je prihvatio nadležnost da odlučuje o predmetu unatoč postojanju arbitražnih klauzula. Sud je potvrdio odluku CAS-a kao punovažnu jer je sportašica ta koja je inicirala postupak i koja je u postupku potpisala redosljed postupanja te ni u kom trenutku nije osporavala nadležnost CAS-a tijekom postupka. S obzirom na to, odbio je zahtjev za naknadu štete. U odnosu na arbitražno sudište važno pitanje o kojem je raspravljao njemački sud bilo je pitanje valjanosti arbitražnih klauzula. Iako je ustanovio ništavost arbitražnih klauzula (nedostatak dobrovoljnosti) ostao je pri stajalištu o pravilnosti odluke

6.2. TUŽBA ZA PONIŠTAJ

Jedino dopušteno pravno sredstvo u pobijanju CAS arbitražnog pravorijeka u Švicarskoj je tužba za poništaj arbitražnog pravorijeka. Kao što je već izloženo u prethodnim razmatranjima, ona se jedino i isključivo može podnijeti švicarskom Vrhovnom federalnom sudu. Temeljne odredbe koje upućuju na nadležnost ovog suda u ispitivanju međunarodnih arbitražnih pravorijeka donesenih u Švicarskoj sadržane su u PILA-i. Sud odatle crpi svoja ovlaštenja. Ostale odredbe koje pobliže uređuju postupak sadržane su u članku 77. i 119. b Zakona švicarskog Vrhovnog federalnog suda¹⁰³, u daljnjem tekstu: Zakon SFSC, iz 17. lipnja 2005.

6.2.1. TKO MOŽE PODNIJETI TUŽBU

Tužbu može podnijeti samo ona osoba koja je bila stranka u prethodnom postupku (arbitražnom postupku pred CAS-om). Osim stranke to može biti i ona osoba koja nije mogla postati strankom jer joj je odbijeno da sudjeluje u arbitražnom postupku ili ona osoba na koju se izravno odnosi pravorijek te ona osoba kojoj su arbitražnim pravorijekom povrijeđeni neki određeni interesi (osobni, stvarni, pravni...).

6.2.2. ROK ZA PODNOŠENJE TUŽBE

Članak 190 (4) PILA-e propisuje rok od trideset dana za podnošenje tužbe. Za konačne pravorijেকে rok počinje teći od dana kada je stranka obaviještena o pravorijeku. PILA nema odredaba o načinima obaviještavanja stranaka o pravorijeku. To bi ovisilo uvelike o ugovoru o arbitraži stranaka ili o arbitražnim pravilima ili na poslijetku o praksi samog suda koji

CAS-a s obzirom na nadležnost. Claudia Pechstein podnosi žalbu Visokom mjesnom sudu u Munchenu u kojoj osporava odluku Mjesnog suda u Munchenu. Visoki mjesni sud potvrđuje ništavost arbitražnih klauzula (zloupotreba monopolskog položaja na tržištu) jer predstavljaju povredu njemačkog kartelnog zakona te se odluka CAS-a smatra nepunovažnom. Povreda njemačkih zakona znači povredu javnog poretka pa se u postupku priznanja stranih odluka (pozivajući se na Newyoršku konvenciju o priznanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka) ono ne bi smjelo prihvatiti. Između ostalog, navodi da je forsiranje nadležnosti CAS-a u arbitražnim klauzulama neprihvatljivo s obzirom na to kako se arbitri stavljaju na "zatvorenu listu", iskorištavajući dominantni položaj u okviru pravne regulacije sporova koji proizlaze iz natjecanja

¹⁰³ Swiss Federal Supreme Court Act

pravorijek donosi. Usporedno s tim, članak R46 i članak R59 Proceduralnih pravila CAS Kodeksa u jednom stavku određuju kad pravorijek postaje izvršan (trenutak kada je stranka obavještena o pravorijeku putem kurira, faksimila i/ ili elektroničke pošte) , a u drugim stavcima određuju trenutak kada postaje konačan i pravno obvezujuć za stranke (trenutak kada je stranka obavještena o pravorijeku putem pošte ili kurira). Ovo posljednje je upravo i trenutak kada se računa rok za podnošenje tužbe za poništaj. Uobičajeno je u praksi suda da se rok od trideset dana za podnošenje tužbe računa od obavijesti stranke putem pošte (bilo preporučeno poštom bilo kurirskom dostavom).¹⁰⁴ Rok počinje teći prvog sljedećeg dana od obavijesti i istječe protekom tridesetog dana. Kao zadnji dan roka ne računa se subota, nedjelja ili državni praznik, pa će se kao završetak uzeti kraj prvog sljedećeg radnog dana.¹⁰⁵ Rokovi ne teku sedam dana prije Uskrsa, za vrijeme Uskrsa ni sedam dana nakon Uskrsa, zatim u razdoblju od 15. srpnja do 15. kolovoza te u razdoblju od 18. prosinca do 2. siječnja.¹⁰⁶ Iznimno se rok može produžiti ako stranka ili zastupnik stranke nije mogao bez vlastite krivnje podignuti tužbu. Tada počinje teći novi rok od trideset dana od trenutka prestanka uzroka koji je doveo do nemogućnosti podnošenja tužbe.¹⁰⁷

6.2.3. OSNOVE POBIJANJA ARBITRAŽNOG PRAVORIJEKA

Osnove za pobijanje arbitražnog pravorijeka sadržane su članku 190 (2) PILA-e. Neke od njih se odnose na pobijanje prethodnog pravorijeka, a sve ostale se odnose na pobijanje konačnog pravorijeka. Sljedeći su slučajevi koji impliciraju pobijanje konačnog pravorijeka:

- a) arbitar pojedinac nije valjano imenovan, odnosno arbitražno vijeće nije valjano konstituirano¹⁰⁸,
- b) arbitražno vijeće je pogrešno prihvatilo nadležnost, odnosno pogrešno je odbilo nadležnost,

¹⁰⁴ Presuda 4A_312/ 2012 SFSC kojom sud tvrdi da obavijest putem faksa nije dovoljna za početak računanja roka.

¹⁰⁵ Članak 44., Zakona o SFSC

¹⁰⁶ Članak 46., Zakona o SFSC

¹⁰⁷ Članak 50., Zakona o SFSC

¹⁰⁸ “ slučaj Pechstein”

c) u pravorijeku je odlučeno o zahtjevu/ zahtjevima koji nisu podnijeti ili o nekom zahtjevu/ zahtjevima koji su podnijeti, nije odlučeno,

d) povreda načela jednakosti stranaka ili prava na saslušanje u kontradiktornom postupku,¹⁰⁹

e) odluka je suprotna javnom poretku¹¹⁰.

Kad govorimo o osnovama za pobijanje konačnog pravorijeka, one se odnose i na djelomični pravorijek. Konačni pravorijek je onaj kojim se postupak pred CAS-om završava. To mogu biti, između ostalog, i neke administrativne odluke o kojima nije odlučivalo vijeće.¹¹¹ Djelomični pravorijek bi bio onaj kojim je odlučeno o jednom od više zahtjeva ili o dijelu jednog zahtjeva ili onaj kojim se završava postupak u odnosu na jednu stranku.

Prethodni pravorijek se može pobijati iz dva razloga:

a) arbitar pojedinac nije valjano imenovan, odnosno arbitražno vijeće nije valjano konstituirano

b) arbitražno vijeće je pogrešno prihvatilo nadležnost, odnosno pogrešno je odbilo nadležnost.

U tom slučaju tužba se mora podnijeti odmah. Rok od trideset dana ovdje se ne primjenjuje.

U okviru odlučivanja o nadležnosti važno je razlikovati odluku kojom je vijeće odlučilo da nije nadležno i odluku kojom je vijeće prihvatilo nadležnost. Prva odluka je konačna odluka i može se pobijati iz svih osnova u roku od trideset dana predviđenim CAS proceduralnim pravilima.

Druga odluka je prethodna odluka i može se pobijati iz samo dvije osnove i to odmah.¹¹²

¹⁰⁹ “ slučaj Pechstein”

¹¹⁰ “ slučaj Pechstein”

¹¹¹ npr. odluka kojom se odbacuje žalba

¹¹² Stranka ne može čekati donošenje konačne odluke da bi se pozvala na taj razlog.

6.3. ZAHTJEV ZA PODNOŠENJE SLUČAJA EUROPSKOM SUDU ZA LJUDSKA PRAVA¹¹³

Kao posljednja instanca zaštite povrijeđenih ili ugroženih prava, koje predviđa Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, u daljnjem tekstu: EKLJP, u postupcima pred CAS-om, odnosno pred SFSC-om, svakom pojedincu stoji na raspolaganju zahtjev za podnošenje slučaja ESLJP. Riječ je o pojedinačnom zahtjevu kojeg je ovlaštena podignuti bilo koja fizička osoba, nevladina organizacija ili skupina pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrede prava priznatih u Konvenciji ili dodatnim protokolima. Budući da je Švicarska ratificirala Konvenciju, ali ne i dodatne Protokole, ostaje zaključak da se stranka iz navedenih prethodnih postupaka može pozivati samo na povrede Konvencije, no ne i Protokola. Povreda mora biti učinjena od strane države u čijoj je nadležnosti bio predmet odluke, pa bi u ovom slučaju to bila Švicarska s obzirom na teritorijalnost sudova. Stranka mora biti izravno žrtva povrede, stoga za sam zahtjev je važno da stranka naznači odluke sudova, tijela koje se odnose na podnositelja zahtjeva. Da bi zahtjev bio dopušten on mora biti podignut u roku od četiri mjeseca od dana donošenja konačne odluke u Švicarskoj (od odluke SFSC) te svi prigovori koji se odnose na podneseni zahtjev moraju biti već prethodno istaknuti u domaćim postupcima, što znači da je osnovni preduvjet za podnošenje zahtjeva da su iskorištena sva dopuštena domaća pravna sredstva. Dopuštenost zahtjeva je pretpostavka odlučivanja o osnovanosti zahtjeva, stoga ESLJP može donijeti odluku o nedopuštenosti zahtjeva ili odluku o dopuštenosti zahtjeva, a slijedom toga presudu kojom se utvrđuje povreda Konvencije¹¹⁴ ili

¹¹³ Europski sud za ljudska prava, u daljnjem tekstu: ESLJP, je međunarodni sud sa sjedištem u Strasbourgu. Ustanovljen je Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Njome je ujedno propisan način rada suda te sadrži popis prava i jamstva koje su se države obvezale poštivati. Sud primjenjuje Konvenciju. Osnovni zadatak Suda je osigurati da države potpisnice poštuju prava i jamstva predviđena Konvencijom, što čini ispitivanjem zahtjeva podnesenih od strane pojedinaca ili samih država koji tvrde da su ta prava i jamstva povrijeđeni. U pogledu zahtjeva koji su osnovani sud donosi presudu.

¹¹⁴ ECHR 219 (2023) *Semenya v. Switzerland* (application no. 10934/21)

Presuda ESLJP koja nije konačna zbog mogućnosti prosljeđivanja predmeta Velikom vijeću. Sud je donio odluku o osnovanosti zahtjeva i u presudi utvrdio povredu članka 14. (zabrana diskriminacije) i članka 8. (pravo

presuda kojom se utvrđuje da do povrede nije došlo¹¹⁵.

7. MEDIJACIJA¹¹⁶

Medijacija je alternativni način rješavanja “ sportskih sporova” u kojem stranke traže od treće osobe (medijatora) da pronađe prijateljsko rješenje spora. Pokazala je brojne prednosti u odnosu na arbitražu, pa tako i u odnosu na redovne sudove. Osim što detektira osnovni izvor spora, iznalazi moguća rješenja spora, nudi različite opcije rješavanja prihvatljive svim strankama, obvezuje stranke da postupaju u dobroj vjeri te naposljetku donosi nacrt odluke koji je neobvezujući. Medijacija je brz i jeftin način rješavanja sporova u odnosu na arbitražu i redovne sudove. Prema članku 1. CAS Pravila o medijaciji, medijacija je neobvezujući i neformalan postupak koji se temelji na sporazumu o medijaciji¹¹⁷, a u kojem se svaka stranka obvezuje da će pokušati, u dobroj vjeri, pregovarati s drugom strankom s ciljem rješavanja spora povezanog sa sportom. Strankama pri tome pomaže CAS medijator¹¹⁸. Stavak 2. istog članka propisuje za koje vrste sporova je medijacija dostupna. To su isključivo ugovorni sporovi, te izričito isključuje podvrgavanje medijaciji disciplinskih sporova, osim u iznimnim

na poštivanje privatnog života) EKLJP te povredu članka 13. (pravo na djelotvoran pravni lijek) zajedno sa prethodno navedenim člancima 4. i 8. EKLJP od strane Švicarske (u postupcima pred CAS-om i SFSC-om). CAS je prethodno donio arbitražni pravorijek kojim je odbio zahtjev atletričarke te potvrdio odluku Međunarodnog udruženja atletskih saveza kojom su izuzeli sportašicu od svih međunarodnih atletskih natjecanja u ženskoj kategoriji. Kasnije SFSC odbija tužbu za poništaj odluke CAS-a i potvrđuje istu.

¹¹⁵ Ured zastupnika RH pred ESLJP, Pregled prakse Europskog suda za ljudska prava, str. 27.-32. i

ECHR O4/ 02/ 2019. Mutu and Pechtein v. Switzerland (applications no. 40575/ 10 and no. 67476/ 10)

Presuda ESLJP koja je konačna. Sud je donio odluku u pogledu oba zahtjeva podnositelja kojom je utvrdio sljedeće: odbacivanje zahtjeva podnositelja kao nedopuštenog u pogledu kršenja odredaba članka 4. st.1. (zabrana ropstva i prisilnog rada) i članka 8. Konvencije (pravo na poštivanje privatnog i obiteljskog života) te odbacivanje zahtjeva u pogledu članka 1. Protokola uz Konvenciju jer Švicarska nije ratificirala Protokol. Uz to, u pogledu podnositelja i podnositeljice zahtjeva, Sud je ustanovio neosnovanost zahtjeva u pogledu kršenja članka 6. st. 1. (pravo na pošteno suđenje) te osnovanost dijela zahtjeva podnositeljice u pogledu istog članka i stavka gdje je navedenoj uskraćeno pravo na javni postupak unatoč njezinom zahtjevu.

¹¹⁶ Medijacija je uvedena u CAS 18.05.1999.

¹¹⁷ Kao i arbitražni sporazum, tako i sporazum o medijaciji može biti sklopljen kao poseban ugovor (nakon što je spor već nastao) ili u obliku medijacijske klauzule u glavnom ugovoru (za sporove koji bi eventualno mogli proizaći iz glavnog ugovora). Nužno je da su se stranke njime obvezale da će spor povezan sa sportom iznijeti na medijaciju.

¹¹⁸ Kao što se u arbitražnom postupku pred CAS-om arbitri predlažu i imenuju s CAS zatvorene liste arbitara, tako i u postupku medijacije, imamo zatvorenu listu medijatora. Popis dostupnih medijatora nalazi se na službenoj internet stranici CAS-a: tas-cas.org/en/mediation/list-of-mediators.html

slučajevima kad je nužan brzi dogovor stranaka i ako okolnosti slučaja to zahtjevaju. Kao primjer disciplinskih sporova navodi: doping, namještanje utakmica, korupciju...

Jednom kad su se stranke sporazumijele podvrgnuti spor CAS medijaciji u skladu sa CAS pravilima o medijaciji, na takav će se postupak primjenjivati navedena pravila te se smatraju dijelom tog sporazuma, osim ako stranke ne ugovore primjenu nekih drugih pravila postupka¹¹⁹. U prvoj situaciji, u pravilu će se primjenjivati ona pravila koja su na snazi u vrijeme podnošenja zahtjeva za medijaciju. Indicij za pokretanje postupka daje jedna od stranaka podnošenjem zahtjeva za medijaciju sudskom uredu CAS-a. Prema članku 4 (3) podnošenjem zahtjeva započinje postupak medijacije. Da bi se postupak nastavio nužno je da stranke predujme administrativne troškove postupka. Nadalje, stranke se, osim pravila postupka mogu sporazumijeti na koji će način teći postupak. Ako pak to ne odrede, onda CAS medijator određuje tijek postupka prethodno konzultirajući se sa strankama i primjenjujući Smjernice CAS-a za provođenje medijacije. Između ostalog, CAS medijator određuje na koji način i kada stranke mogu podnijeti pisane podneske. Članak 11. propisuje kada i na koji način završava postupak medijacije. Voljom stranaka, postupak završava, sklapanjem nagodbe¹²⁰, davanjem pisane izjave stranke/ stranaka da se postupak medijacije prekida ili u situaciji kad stranke odbiju predujmiti troškove postupka u za to danom roku. Voljom medijatora postupak može završiti davanjem pisane izjave da svi naponi u postupku medijacije postaju uzaludni.

¹¹⁹ U skladu s načelom stranačke autonomije, koje je također zastupljeno u arbitražnom postupku.

¹²⁰ Prema članku 12. medijator izrađuje nacrt nagodbe, a stranke ga potpisuju. Primjerak nagodbe dostavlja se svakoj stranci i sudskom uredu CAS-a radi evidencije.

8. ZAKLJUČAK

Sportsko arbitražno sudište kao “ Vrhovno sudište sporta” uživa veliku reputaciju u svijetu sporta. To pokazuje činjenica porasta broja sporova koji se podnose sudu bilo da se radi o redovnom, žalbenom ili antidopinškom postupku. Svakako, žalbeni arbitražni postupak daleko prednjači po broju sporova¹²¹, što je logično s obzirom na broj odluka koje donose savezi, udruženja i druga “ sportska” tijela te s obzirom na “ prisilnost” arbitražnih klauzula koje su nametnute sportašima. Proučavajući materiju vezanu uz Sportski arbitražni sud, možemo reći da, koliko god postojale neke osnovne značajke, karakteristične za svaku arbitražu, ova arbitraža ima određenih specifičnosti¹²² koje dovode u pitanje njezinu svrhu. Postavlja se pitanje da li je to zaštita vrednota u okrilju sporta koje bi trebao uživati svaki sportaš, očuvanje onih principa koja proklamiraju najviša sportska tijela ili je to zaštita nekih viših interesa, poglavito ekonomskih, koje se žele ostvariti kroz sport. U nekoliko publikacija provodila se rasprava oko načina imenovanja arbitara, neovisnosti/ nepristranosti arbitara, ostvarivanja osnovnih načela arbitražnog i procesnog prava... Osnovna razlika u odnosu na ostale arbitražne postupke, koliko god u teoriji ona bila dobrovoljna, u praksi je prisilna i ugrožava načelo stranačke autonomije kroz izbor arbitara, kroz sjedište arbitraže, postupovno pravo itd. Bez obzira na negativne insinucije, možemo ustvrditi da sud ima sve veći kredibilitet, potporu ostalih sudskih tijela (SFSC i ESLJP) i značajnu ulogu u stvaranju međunarodnog sportskog prava.

¹²¹ CAS Statistics: https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/CAS_statistics_2022.pdf

¹²² Brzina, proceduralna učinkovitost, stroga pravila, presumpcije, specijalizirani arbitri, relativna transparentnost...

LITERATURA:

1. Arbitration Rules CAS Anti- Doping Division;
<https://www.tas-cas.org/en/add/arbitration-rules-cas-add.html>
2. CAS Mediation Rules;
<https://www.tas-cas.org/en/mediation/rules.html>
3. Cavalieros, Philippe; Kim, Janet; Journal of International Arbitration, (Kluwer Law International; Kluwer Law International 2015, Volume 32 Issue 2): Can the Arbitral Community learn from Sports Arbitration?, page 237-260
4. Chapter 12 Swiss Private International Law Arbitration;
https://www.swissarbitration.org/wp-content/uploads/2021/05/20210129-Chapter-12-PILA_Translation_English.pdf
5. Code of Sports- related Arbitration
https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/CAS_Code_2021__EN_.pdf
6. Duve, Christian; Miron, Smaranda; Revista Romana de Arbitraj (Wolters Kluwer Romania 2016, Volume 10 Issue 4) in Radu Bogdan Bobei (ed): Arbitration Clause in Athlete's Agreement with Sports Federations Found Invalid for Reasons of "Structural Inequality"- An account of the Pechstein Case before the ISU, Disciplinary Commission, the Court of Arbitration for Sport, the Swiss Federal Tribunal, the District Court of Munchen, the Higher Regional Court of Munchen and ECoHR, page 41-45
7. Girsberger, Daniel; Voser, Nathalie; International Arbitration: Comparative and Swiss Perspectives (Fourth Edition); Chapter 10: Sports Arbitration, page 613-662
8. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

<https://www.zakon.hr/z/364/%28Europska%29-Konvencija-za-za%C5%A1titu-ljudskih-prava-i-temeljnih-sloboda>

<https://www.zakon.hr/z/250/Zakon-o-arbitra%C5%BEi>

9. Mavromati, Despina; ASA Bulletin, (Kluwer Law International; Kluwer Law International 2013., Volume 41 Issue 1) in Matthias Scherer (ed); The Appeal Procedure before the CAS. Key Insights and Practical Tips., page 7-29
10. Reilly, Louise; Journal of Dispute Resolution: Introduction to the CAS & the Role of National Courts in International Sports Disputes, An Symposium, Article 5., 2012.
<https://scholarship.law.missouri.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1124&context=jdr>
11. Rowley QC, J William; Galliard, Emanuel; Kaiser, Gordon E, Global Arbitration Review: The Guide to Challenging and Enforcing Arbitration Awards, May 2019, page 551-554
<https://nyiac.org/wp-content/uploads/2019/07/2019.07.22-The-Guide-to-Challenging-and-Enforcing-Arbitration-Awards-First-Edition-15-19-32.pdf>
12. Petrović, Milena; Rešavanje sporova u sportu: Pogled iza ugla Arbitražnog suda za sport u Lozani (CAS), Zbornik Gaso Knezevic, 2016.
https://www.arbitrationassociation.org/wp-content/uploads/2017/07/453_476.pdf
13. Rigozzi, Antonio; Journal of International Dispute Settlement, Regulation and Arbitration in Sport; Enforcement of and challenges to CAS awards, February 2010
<https://academic.oup.com/jids/article/1/1/217/879395>
14. Rigozzi, Antonio; Journal of International Dispute Settlement, in Thomas Schultz (ed); Challenging Awards of the Court of Arbitration for Sport, 2010, page 217 -265
15. User Guide to the Court of Arbitration for Sports Booklet
<https://media.squirepattonboggs.com/pdf/misc/User-Guide-to-the-Court-of-Arbitration-for-Sports-Booklet.pdf>
16. <https://globalarbitrationreview.com/insight/know-how/challenging-and-enforcing->

arbitration-awards/report/switzerland

17. https://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%83%D0%B4_%D0%B7%D0%B0_%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D1%81%D0%BA%D1%83_%D0%B0%D1%80%D0%B1%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B6%D1%83
18. <https://informator.hr/strucni-clanci/arbitraza-i-medijacija-u-sportu>
19. https://www.swissarbitration.org/wp-content/uploads/2022/05/Swiss-Setting-Aside-Proceedings_Quick-Reliable-and-Arbitraton-Friendly_2022.pdf
20. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Questions_Answers_HRV
21. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Case_Processing_HRV
22. <https://www.swissarbitrationdecisions.com/>
23. Zakon o arbitraži